

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

ప్రతిది

ప్రతిది నము ప్రకటింపబడును 309483

VOL. 6.
నంపుటము. ౬

చెన్న పట్టణము 1919 వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల 18వ తేది శుక్ర వారము
సిద్ధాంతి నామ సంవత్సర చైత్ర మాస బహుళ తృతీయ ౩.

NO. 15.
సంచిక ౧౫

100 మిక్కిలి మనోహరమగు సువాసనకలిగిన 128

(రిజిస్టరు) ఆటో దిల్ బహార్ (రిజిస్టరు)
కాబడినది కాబడినది

ఇప్పటికాలపు రుచి కనపడునది. సాటిలేని మనోజ్ఞ మగు సువాసనగలది.
అల్ప హాయిగాని, సారాయుగాని, చేర్చబడకయే సిద్ధమై
చేయబడిన కేవల పుష్పసారము.

నీ కువాలపై కొన్ని లింపులు చింకరించినచో, మనోగ్య
మగు సువాసన నిష్పలమవును.

ఈ క్రింది సీసాల పరిమాణములో ఉండును.

(చిన్న సైజు ఆర (ద్రాం)	సీసా 1-కి రు 0-8-0
మధ్యరకం సైజు 1 (ద్రాం	" " 0-12-0
పేరొక సైజు 2 " "	" " 1-4-0
వెద్ద సైజు 4 " " తక్కువ బొమ్మ " "	" " 2-0-0

వి. పి. ఖర్చులు బుడ్డి 1-కి 0-6-0, 3 బుడ్డుకు 0-14-0 ప్రత్యేకము
పల్లెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిపాపులలోను దొరకును. దీనికి
అనేకమగు నకలు సెంటు కలవు. కావున తాము కొనుగట్టు సీసాపై
ను, కార్డుపైన ఆటో దిల్ బహార్ రను పేరును పరిశీలింపును. ఈ ఆటో
దిల్ బహార్ యొక్క సుత్తుణములను పరిశీలించేయగోరువా రీ దిగునవారికి
ప్రాసినచో అదాకివత్తు గల సువాసనకార్డు ఉచితముగ పంపుదురు.

సోలుయేజంటలు:— ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండు కెమికల్ కంపెనీ, నెం. 155, జుమ్మా మసీదు వీధి, బొంబాయి.
మదరాసు యేజంటలు:— మెనాతాపురం త్రొమ్మూర్తి, చైవాబాద్ రోడ్, మదరాసు.

వల స్వల్పము! సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే!! గుణ మధికము!!

పంచభాషను చూచికొనిన

మోసము కలుగదు.

అ మృ తాం

జ న ము

అన్ని నొప్పలకు

పరమోషధము.

తలనొప్పలమాన్యుక. వాయువుపోట్లకాపును. పార్శ్వపుసెప్పల బారదోలును. పొట్టను బోగొట్టును
ఇవి యది యనలేల. కలదివిధమైన నొప్పలకు సంచేదినిగంటిది. కనమాలికల పొందూడకేమందు తయారు చేయ
బడు మంచిమందు. వీనిని విజేతములలోని అనేకము వాడుచున్నారు. గొప్పగొప్ప వారిచే వేలకువేలు యోగ్యతా
పత్రములు పొందియున్నది. అన్ని రుకాణములలోను చిక్కగలదు. ఒకసారి పరీక్షించి చూడుడు.

తా మ ర తై ల ము

తామర, తీట, వీసగగట్టి, దురద, ఉంగరములవంటిచుట్టు, రసికాకుట, పెంట్లుక లూడిపోవుట మొదలగు
చర్మరోగములను వాణిమ చేయగలదు. రాజారాణి బొమ్మను చూచికొనుట మంచిది. వల 0-6-0 లా మాత్రమే.

మో హి నీ తై ల ము

శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది. రీతులములు నూనెగల సీసా 1-కి రు 0-12-0.

దం త చూ ర్ణ ము

పంటి నొప్పలకు దివ్యమధము; సువాసనగలిగియుండును. సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు తగియున్నది.
దబ్బి 1-కి వల 0-2-0; 12-కి రు 1-2-0 లా.

అ మృ తాం జ న ము డి పో,

109, ఫ్రేరిరోడ్డు, పోర్టు, బొంబాయి. 6, తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.

మలయు చందనము

(1251) పెంగోగమునకు తుకారము
మందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు ఎవరికిని
తెలియదు. పక్ష్యము తమ. పిచికారీ
మన్నును కనకచిక్కిల పనిలేదు. ఈవ్య
మైన మామలయచందనము ఎటువు
తెలుపు, పచ్చ అను మాడు నిధముల
పెంగోగమును మాడు పూటలలో మాన్యును. దబ్బి 1-కి 2-0-0

గంధర్వపార్వతి, రాజమండ్రి.

ఆత్మజిజ్ఞాసా.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి
వర్ణములు సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ
గ్రంథకర్త:— సా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి. ఏ.
కన్నవైవా చక్కని గ్రంథము. వల 0-8-0.
మనోజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
పోస్టు కావ్య 212, మదరాసు

సర్వవృత్తిక విషనంజీనిని.

(రిజిస్టరు) (ఔషధ మార్కు)

మృత్యువృత్తి గుర్తువారు సంతోషముతో పోవుదురు.
గుణములేవని తమవృత్తియవారలకు రూ 100 ఇవ్వాలి.

ఇది ప్రతి కుటుంబమునకు రుండు
వలసిని మార్కువధము. అంగ
యూగాని, శరీరవైద్యులవే పా
క్షగాంచబడియున్నది. ఎన్ని దినము
అంతినను మందు గుణములుబాగు,
తేలుగకు మాత్రమే కాక ఎలక,
కుక్క, పాము, ఇట్టి కేవలము
విషజంతువుల కాటులకు నువయో
గిండును. నెల పాకెట్ 1-కి 0-8-0
పొట్టేజి 0-8-0. 1 దబ్బా పొట్టేజి
నెల రూ 5-0-0. పొట్టేజి పేజి.

ఒకపాకెట్ 2 పొట్టేజిలు లేవించుకొనువారికి పొట్టేజి ఇవ్వాలి
పట్టేజిలకు 100కి 25 రూపాయలు కమిషన్ నియ్యబడును.
విదనామా:— ధన్యముల కిం పెన్సి,
15 కెంకేట్ మెట్టి వీధి, సామకాడుపేట, మదరాసు.

కావలెను

800 టన్నులబరువు మోయు నెయిలింగుపిప్పకు యో
గ్యతాపత్రము గలిగిన ఒక కెప్టాను కావలెను. తక్షణము ఈ
క్రింది చిరునామాకు దరఖాస్తు పంపుకొనలెను.

హెచ్. బెనర్జీ

ఆనందభక్తహోటలు

(1575) 489 టంక సాలవీధి, చెన్న పురి.

గంం ఏజంట్లు కావలెను.

యా దిగున ప్రచురించిన కంపెనీలో పనులుచేయు
టకు రూ 30 మొదలు రూ 50 జీతములో అన్ని జిల్లాలు
లోను యేజంట్లు కావలయును. అప్లి బిల్లెట్, 12-4-1919
లోపల దరఖాస్తులు పంపుకొనవలయును. (1558)
కార్యదర్శి, S. P. B. Co. Ltd. రాయపురం, మదరాసు.

స్విస్ పాకెట్ వాచ్ (1564)

ఈ పాకెట్ గడియారము బల్లిష్టుమయిన
సామానులవే తయారుచేయబడి, చూచుటకు
బహు అందముగా నుండును. ఈనెల ఆఖరు
లోపుగ తెప్పించుకొనువారికి పొండికలము
ఇవ్వముగా పంపబడును. ధర 1-కి రు 8-8-0,
మంజేలి గడియారము లోపపుటో సహా ధర 6-0-0.
మైంట్ ఆండు కో, సామకాడుపేట, మద్రాసు.

సుందరమయిన కాలెండరు.

1919 సం॥ అనేకరంగులచే చిత్రపిచిత్రముగ ముద్రించబడినది.
అయిపోవుచున్నది. త్వరపడుడు. 1-కి 0-8-0, 2-కి 0-5-0,
2-కి 0-8-0, 6-కి 0-14-0, 12-కి 1-8-0 పొట్టేజి చేరు
8 రూ॥ మా మండులు పిరమూటలు పీసినవారికి 1టి ఇవ్వాలి.
పి. సి. ఏ. ఆండుకో, పొంబాయి, గుంటూరు జిల్లా.

పంటివైద్యము.

1564

డాక్టరు గిబ్బర్ బ్రదర్సు

12 కెన్నెల్ రోడ్, ఎల్లూర, మద్రాసు.

ఈ రుణవైద్యులు ఏకారణము చేతనైన పండ్లను వెంకి
వేయవలసి యుండిన సెప్పిలేతుండ పీకేవేయదురు. బలహీన
మైన పండ్లను బంగారు కట్టులచేత బలపరచుట సంతుగల పం
డ్లను బంగారుచేత మూయుట, కల్లు క్రొత్తకట్టుట, ఇంకను
పంటిసంబంధమైన అన్ని వ్యాధులను నూతనవైద్యశాస్త్రప్రకా
రము మిక్కిలి తక్కువ ఛార్జీకి చికిత్సచేయ ముందుకు వచ్చి
యొన్నాను. పంటిని రీయనవ్వకు నొప్పిలేకనే తీయబడును.

పదుమూడవ గోదావరిమండలసభ

అధ్యక్షతాహ్వన సంఘాధ్యక్షకోవన్యాసములు

17, 18, 19 తేదీలను తునివట్టణమున నమావేశముగలు

[మాస్ట్రీకియ విశేషమునయొద్దనుండి]

అహస్తిసంఘాధ్యక్షకోవన్యాసము

పదుమూడవ గోదావరిమండల సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ రాజా వర్మవాయి వేంకట సూర్యనారాయణరాజు బహద్దరుగారి స్వాగతోపన్యాసమున నీ క్రింది భాగములు ముద్రింపబడుచున్నవి:-

1914 వ సంవత్సరము ఆగష్టు నెలమొదలు 1918 వ సంవత్సరము నవంబరు నెల వరకు గానరక ప్రపంచము నంతయు నల్లకల్లోలము గావించిన విరోధాచారములను పాత్రుగ పరిసమాప్తమయి లోకము స్వస్థమానమగుటకు హేతుభూతమయ్యెను. ఈ యుద్ధ మారంభమయిన వెనుక రష్యా, జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా రాష్ట్రముల చక్రవర్తులు సహస్ర భిక్షులయిరి. ఆయా రాష్ట్రములు ప్రజాస్వామ్యములయ్యెను. ఈ జిప్సీ, ఆరేబియా, జేజీయలకు క్రొత్త రాజులైనవి. టర్కీ రాజ్యము భంగమయి ఛిన్నభిన్నమయ్యెను. ఈ యుద్ధము నందు భారతీయులు, భారతీయ సైన్యములు నిష్కలంక మన గుర్తులై ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమువారితో కలిసి పోరాడి వారి శత్రువులను వేటువేలు రణరంగము లందు పీఠపడచి, భారతీయయోధులలప రాక్రమము నాంగ్లేయ శత్రువులకుచవిజూపి, బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువట్ల తరుగుగల భక్తి, విశ్వాసములను వేయినోళ్ళ క్రూరాపూర్వకముగ, ననిద్యముగ వెల్లడించి, మనము చేసిన సహాయములకు, చూపిన శ్రద్ధాభక్తులకు, మన చక్రవర్తియొ, బ్రిటీషు మంత్రివర్గమువారు, పశ్చిమజీ తమ శ్రద్ధాభక్తులకు, సంతోషమును వెల్లడించిరి అట్లయ్యు నగరమందొక పిస్తోలును, బాగ్ దాడ్ సమీపమున నొక పిస్తోలును నాటితనియు, ఆరెబిలో ఇంగ్లండు జేజీయును, హిందూజేజీయును భేదించి ఆంగ్లేయ రాష్ట్రవిభజనమున సంతోష నాగ ప్రొక్కుచునని కయిసర వంధ్యముల పల్కెను. హిందూ జేజీ సైన్య సహాయముచేత నారెండుపిస్తోళ్ళును వెల్లెనునగరము వంశకే తిరిగి యాతడు సహస్ర భిక్షులనువరకు ప్రాగుట మాననయ్యెను. అట్టి హిందూజేజీయనకు గంధి సభలో నెట్టి ప్రాముఖ్యత యీయబడునో ఎంతవరకు రాష్ట్రపునర్నిర్మాణ భందస్థమన మన స్వాతంత్ర్యోత్సవముల భద్రపరపబడి మనకు స్వాతంత్ర్యముతో బాధ్యత లొసగుటనో చూడవలసి యున్నది. మాటలకును పులికొల్పబడుచున్న యాశలకును, న్నుతిపాతములకును కొడుగులేదు. రాజ్యాంగవిషయమున గొప్ప మార్పులకు కలవెట్టి మనకు బాధ్యతా నిత్య ప్రభుత్వము నిచ్చుటకు నాంగ్లేయ ప్రభుత్వమువారి సమయ్యుక్తమై యున్నట్లు మాంటాగు ఛతురుభర్త రిపోర్టు స్పష్టము చేయగలను. కాని మితవాదు లుబడువారును అతివాదు లుబడువారును, కలకట్టులును, రాజభక్తి పరాములును, యీ సంస్కరణ ప్రణాళిక యాచరణమునకు వచ్చునకి మనకు యాభాగం హేతు వగునేమో యని సంకోచింపనివారు లేరు. పెద్దమాటలతో మనోభ్రష్టి నిర్ధారణములై రాజ్యాంగ సంస్కరణములకు ముందు రాల్చే కాననము గానింపబడుటవలనకు వారి చర్య యపూర్వమును, స్వాతంత్ర్య విచారణవిధాన విధానమును, అధికారేచ్ఛా ప్రాబల్యమును, గలదియగుటవలన నెల్లరకు ఫీలిని గలిగించి ఆసీతుహిమాచల వర్ణంత మన్ని ప్రజేకముల వారు దానిని ద్రువరచుటకు వలయు మార్గములను దీక్షతో నాలోచింపవలసి వచ్చెను. రాష్ట్రీయకానన నిర్మాణ సభ యందు భారతవర్షీయ నియంత్ర నియోగసభ్యులంద రేకగ్రీనముగ నాచటమును కానింపరాదని తీవ్రముగ వాదించి దానివలన జేజీయనకు రానున్న కష్టముల నొక్కొక్కరు స్పష్టికరించి తెలిపినను జేజీయందలి ప్రమాణము, నాయకులు దొరతనము వారికట్లు సర్వదా నిష్కలంకాభిమాన పూరితులయిన వారు కూడ తమ యసమ్యుతిని వెల్లడించినను కూడని పట్టుదలతో దీనిని కానించుటవలన రానున్న లాభములకన్న యాధానంత రమున మనకు కష్టమలే హెచ్చుగ నుండునని సంకోచించుట కళాశాల గలిగినది. ఈ తీవ్రకాననము బొందుండి తప్పించు కొనుటకు స్టేటు సెక్రటరీ గారు దీనిని నిరాకరించుటయే గత్యం తరము గాని చేయవలయు గానరాదు. అది జరుగనివాడు జేజీ

యనందు తీవ్రతరమంతోభయ, మనజేకములకు సంపాద్య మగుట నిశ్చయము. నేటిదినమున గవర్నరు జనరల్ గారును వారి యధికార సభ్యులును, గవర్నరున చేయ బడ్డాయిలును, ఆధ్యయనవాసములును, మృగుభాషణములును, నిత్య కృతచరమున మారపు జిల్లాలోని గ్రామములలో సామాన్యాధికారులు కార్మికులును కనించి పూర్వవైరముల దీర్చుకొన వలదినప్పుడు ఫిల్లి లో చేసిన వాడ్గా నములు ఇనుమతము ప్రయోజనములు కానేరవు. కాంక్షను కలదో లేదో చూడయే దాక్షుడు వరద రాజులుగా నుండిని పురుషజిల్లా డిప్యూటీ కలెక్టరు కిషిండింపును చాలకుకాస నము బట్టి ప్రజలకి యెట్లుండునో వేరగ చెప్పవక్కరలేదు. కావున స్టేటు సెక్రటరీ గారు యీ కాననమున రద్దుపరచునందాక మన జిల్లాలోనివారి కూడ ప్రతి గ్రామమునకియు, నమృతా పూర్వకముగా విజ్ఞాపనముల నంపి కృతకృత్యులగు చురుగాక !

1885 వ సంవత్సరమున జేజీయమహాసభ ప్రారంభమైనది మొదలు ఆయంభాసనమున రద్దుపరచి గాని ఆచరణము లగు మార్పులకు గావించినవారి ఈ జేజీయులవైపు నిష్కారణాకళంకమును దొంగించుటలు విరాములవైపుండ గోరు ముండి. ప్రతిరాజకీయసభ యందును ఆయంభాసనవిరూపము లేని సమయములేదు. ఇన్నాళ్ళకు ఆభాసన సంబంధమగు నిర్బంధనలకు దొరతనమువారు మార్చిరి. అందు జాతిభేదములను పొటింపవలెనుమనుట ముఖ్యవిషయము. ఇంతవరకును యూరోపీయనలకును యూరేషియనలకును ఈర్ష్యభేదములకును లై సెన్సులు పుచ్చుకొను నవసరము లేదు. ఇంకటి నుండి దొరతనముయొక్క బిరుదముల నొందిన వారును సైన్యమునందును నాకా సైన్యమునందును అధికారులుగ ముచ్చువారుక కానననిర్మాణసభయందు దీక్షింపవలె ఇప్పుడుకు సభ్యులునున్న వారును సంవత్సరమునకు వెయ్యిరూపాయలు భూమికిము చెల్లించువారును, 250 రూపాయల రొడ్డు పట్టికమున్న సెన్సులు చెల్లించువారును, ఈ 8000 లు ఆరేఖ మించిన మొత్తమునంద ఆచారపుసమ్మతు చెల్లించువారు లై సెన్సు నకు దరఖాస్తు చేసినయెడల విచారణలేకుండ సామాన్యులుగ దరఖాస్తు నంగీకరింతురు. ఎట్టి నిషేధములలో దరఖాస్తులు విచారణకు వంపబడునో విచారణముచేత విచారణ యావశ్యకమని కలకుగో లై సెన్సులు నిరాకరింతుగో నిర్బంధలంకు స్పష్టముగ గానరాదు. ఈ 1000 ల భూమిపట్టుకు ఈ 8000 రూపాయల ఇన్ఫంట్రాక్సు చెల్లించుచున్న మాత్రమున తనకు లై సెన్సు వచ్చిన దరఖాస్తువారును నమ్మి యుండుటకు వీలు లేదు. అట్టిచాని లొక్కరికి లై సెన్సునిచ్చి తోటివానికి మానిన యెడల నది వివాద హేతువును. ఆయంభముల భరింపలే నన్ను తుకూచాలను ప్రితివాకి లేకపోయినను విసోదము నిమిత్తము కాని చేటకొరకు గాని సాధనపరిశ్రమకు గాని కత్తిరి చేబూనిన మాత్రమున వారిని నేరస్థునిగ నెంచుట ఎవ్వరికిని సమ్యక్తముగ లేదనుట స్పష్టము. ఆ యంభములై దుర్భాగముగ ప్రకర్తించుచున్న వారికి భయము పుట్టించుటకు ఆయంభ కానన మొకటి కావలెను. దుర్భాగగ గావునజేయుచున్న పాపముల నిరూపులచేయుట కిది అక్కరలేదు! లై సెన్సు వైస ఆయంభముల భరించువారు తాము నాగరాకుడై యుండనియెడల తన లై సెన్సును రద్దుపరచున్న సిగ్గుచేత మెలకువతో బ్రకర్తించుట నిశ్చయము. మన జేజీ ప్రభుత్వమువారు జేజీకాంతిని నెచ్చుచిని భద్రపరచుటకు బాధ్యులై యున్నాడు. ఇదిరిండును కలన ఆయంభకానన నిర్బంధములవలనకు రాలిపో చట్టుకునంటి చట్టుకులవలనకు సాధ్యము కానేరవు. రహస్యముగ నాయంభముల సంపాదించి ప్రజాజీవమును హెచ్చించి దొరతనమునకును ప్రిజులకును నొత్తికి కల్పించుటవలన నాయంభకానన మింతవరకు దాని ప్రియోజనమును నిర్వర్తించలేదని దొరతనమువారికి తెలియును. ఇప్పుడైదు కాననము నల్లం ఫింపదలచిన వారి కష్టములు కానరావు. కాననబద్ధులై ప్రికర్తించువారికి మార్కమే ఆత్మరక్షణ కరకాళము నిరంగ నుండు నటుల గనిపించదు.

కడచిన ఆగష్టు నెల మొదలు గోదావరి, కృష్ణా, గుంటూరు, డెల్టా, అస్టాంతు ప్రజేకములలోని గవర్న మొట్టు జమీందారి రిహారులను నీటిశిర్షమాన్యులను గురించిన ప్రకటనము గొప్ప యాందోళనము గావించుచున్నది. దీనిని గూర్చి మూడుజిల్లాల వారును గ్రామసభలు, కిర్లాసభలు, తాలూకాసభలు గావించి ఆప్రకటనములకు కలుగు సాధకబాధకములు సాధకముల కన్న బాధకములే యెక్కువనియు నెట్టిమొట్టు ఆయంభలో నున్న మధ్యకాలమున నిట్టి మాన్యులకు కలవెట్లుబయ్యెక్క విధమును ఖండితముగ వెలిపియున్నాడు. గ్రామనాగి గా మహాజనులు కూడ పురపాలకములై తెలియుచున్నాడు. మనజిల్లా లోని కిర్లా కేసులకు శ్రీ హిరకం జమీందారుగొప్పగానిది. బి. కొమ్మిరెడ్డి గూర్చినా గానుమూర్తి గారు, న్యాపతి గుబ్బారావువంటులు గారు, జమీందారు య్యపంతులు గారు మొదలగు భూస్వాములనేమను తమ యసమ్యుతియు బహిరంగసభలలో తెలుపుటవలన నాప్రకటనముయొక్క కాతన్యము విశదమగును. ఈ నామాలకు జమీందారి మొరకట్టులులకు నీటిశిర్ష ఒక్కరికిగల 5-0-0 నుండి ఈ 6-4-0-0 హెచ్చుట నిశ్చయము. ఈ నామాలకు సర్వతరు 5-0-0 తిర్యాకేటు శంకుటయే యక్రమమనియు, సారహిములయిన యీ నామాలకు బ్లావశాని జిరాయితిలూపక రేటుకన్న హెచ్చు రేటు నిధించుట యక్రమమనియు, భూస్వాములు మొట్టు వెల్లుగుండ, పరిసరము లేకపోవుట సరియేనా. మీయమిక్కిలినిక్రాంత యుద్ధవన మాన్యుచున్నాడు. మొజకపట్టులకు, అవశాంతులొనిచెట్టుల యాధానపు భూములకు నీటికడనము లేకను సురయోగకరము కానేరదని ప్రవచించెను. ఇదియన్నియు నిలువండి, దొరతనమువారు నూచించిన గ్రామములు, క్లాములు మనజిల్లాకు వర్తింపనేరవని గోదావరిజిల్లా సంఘము వారుకలెక్టరు గారికి, గవర్న మొట్టుకు తెలిసి యుండిరి. గొ. బి. కొమ్మిరెడ్డి గూర్చినా గానుమూర్తి గారును, కానననిర్మాణసభయందీ నిషేధమును గురించి ప్రక్షింభగా జలాధారములకు తిరిగి మార్పుటకు గురించి రియూ బోర్డునా రాలొందించు న్నాగని విలంపకృత్యము నిచ్చిరి. దీనినిబట్టి చూడ మూడు జిల్లాలవలన ఒక్కరికిని ప్రమాణపూర్వకముగా జేసిన విజ్ఞాపనములకు వెడచెనినెట్టి, మృకారవ్యయవారు తమ యిష్టమునొప్పున ప్రకర్తించురా యని సంకోచించినది యున్నది. నూటికి రిం మందికి జీరనాధారమై దొరతనమువారి యాచారమునకు ముఖ్యాధారము యున్న భూమికిమునకు కాననము లేకపోవుట వలన సభికారవర్గమువారు భూమి పన్నులను గురించి యిష్టమునొప్పున ప్రకర్తించుటకు హేతు వగుచున్నదని ప్రజలకుండు వ్యాపించియున్న యభిప్రాయమున కిదియొక తారాగ్రాము. నెటిలో మొట్టు రిపోర్టునంద దొరతనమువారు వారిచేసిన యాత్మరక్షణంకుల మూడు నాల్గు మాటల బాధారము గాని భూమిపన్నుల నిల్లు సరిపడ దలచుటవలన భూమిని వృద్ధిజేసి బలపరచి యెక్కువలాభముపొందవలెను తుకూచాలను కూడ నేరను. యునిసికరులయు శ్రంగిపోయి కుటుంబముల వృద్ధి చేసుటవలన భూముల నాల్గులు హెచ్చి పొలములు చీలిపోయి పట్టావానిని విస్తీర్ణము ప్రాస్థమగుచున్న కాల ఇకవిట్టి హెచ్చునీటి తిర్యాకేటులను విధింపక రహితులకు దొరతనమువారు దయతో కాపాడు చురుగాక యని నమ్ముచున్నాడను.

మన జిల్లాలోని తాలూకాబోర్డుల యొక్కయు, డిస్ట్రిక్టు బోర్డులయొక్కయు సభ్యులసంఖ్యను హెచ్చించి కాబోర్డు ప్రిజలెన్సు కొనువారి సంఖ్యకును సర్వధి చేయుచునని తెలియుచున్నది. మూడు తాలూకా బోర్డులకిది కరకే దొరతనము వారి చేత నియమితులయిన అనుకోగ్గికు ప్రసిద్ధియును, మొబ్బలే నెచ్చుకొనబడిన వైసు ప్రసిద్ధియును కలను. తాలూకాబోర్డుల ప్రసిద్ధియును, డిస్ట్రిక్టు బోర్డుల ప్రసిద్ధియు లైస్ ప్రసిద్ధియులను, ఎచ్చుకొనుటకు వోబర్లకడ కార మీయవలెనని సనకు బోర్డులలోను, మంతలసభలలోను, మనజేజీయు విజ్ఞాపనములకు దొరతనమువారు పాటింపవలెను యాత్మరక్షణముగ నున్నది. ప్రతితాలూకా మకామునందునీ పాతకాలుల కలిగి రెండు కాలేజీలు కలిగి, ఉన్నతవిద్యాపాస్తి కృషికరముగ వృద్ధిచెందియున్న నీజిల్లాలోని బోర్డులకింకను కొరకసాగతంత్రియనీయక యుపేక్షాభాగ మూడుటవలన సమర్థతకు, కాల్కోల్పాపామునకు మెప్పులేదని కలహితులనీ నమ్ముచున్నది. లేనినాడు ఏలూరు, చిత్తూరు, మొదలగు బోర్డులకు ప్రసిద్ధియున్నైక స్వాతంత్ర్య ముండుటయు, కాకాడ

విదేశాంతీవార్తలు

(రైతులు ఏ జిల్లా)

పరమపూరి కోర్కెలు

పరమపూరి, ఏప్రిల్ 18:—ఈ గురు ప్రమాణములు గల ఉప సభ్యులవారు సార్ ప్రజ్ఞాపనందలి గమలు శాశ్వతముగా పరమపూరిస్వాధీనమున నుండునట్లు తీర్మానించిరి. పరమపూరి రాజ్యాంగ తగ్గింపులు చెప్పవచ్చును. ప్రాన్యజ్ఞాపన సార్ జిల్లానుండి స్వంత పాలినుభూతుల నుండునట్లును. 15 సంవత్సరముల కంటే అధికముగా రాజకీయాధిపత్యము సర్వ జాతి సంయోగ సంఘమువారి విచారణకింద నొక యావ సంఘము నధీనమున నుండును. 15 సం. లైన వెనుక ఆ ప్రజ్ఞాపనందలి ప్రజలు పంచాయితీయోద రాజకీయముగా తా ముట్టుండ కలసిరి. తీర్మానించు కొనవచ్చును. 15 సం. లైన వెనుక ఆ ప్రజ్ఞాపన జర్మనుల స్వాధీనమునందే యుండకలెనని ప్రజలు కోరుచు ప్రాన్యజ్ఞాపననుండి జర్మను లాగములను కొన వలెను. సంధియందు జర్మనీలో ఆయుధపరిమితి, యుద్ధోప కరణముల పరిమితి మున్నగు ప్రధానవిషయములను చేర్చిన రని రాజ్యాంగకేత్రము కలందుచున్నాడు. సర్వజాతీయయోగ సంఘమే కాకుండ ఇతరజాతులవారు గూడ ఇందులకు పూచీకడుడు.

జర్మనీవారి బాధ్యత

పరమపూరి, ఏప్రిల్ 18:—నవ్వపరిహారమున గూడ జర్మనీవారు 1250000 లక్షల ప్రాంతల నీయకలిగినవి 4 రు.ల సభ్యులుగల ఉపసభ్యులవారు తాత్కాలికముగా నిశ్చయించి. ఇందులో సగముభాగము ప్రాన్య కీయబడును. ఈ మొత్త మంతయు నగదు రూపముగను, వ్యాపారసామగ్రిగను, పుత్ర ములుగను ఫాయదాల్లకింద నీయకలెను. ఫాయదా కెంత సామ్య నీయకలెనే సంధియందు చెప్పబడును. జర్మనీవారు నవ్వపరిహారమును పూర్తిగా నీయకలెనీయుండును. వ్యాపార వస్తువుల ధరలు మారుచుండుటచే ఎంతవిలువగలవస్తువు లీయకలెనే నిర్ణయించుట కష్టము. పరమపూరి మిలిటరీ పింఛెనుల మొత్తము 40000 లక్షల ప్రాంతలను గూడ జర్మనీలో ఈయకలెను.

బ్రిటిషు నవ్వపరిహారము

లండను, ఏప్రిల్ 14:—కెన్సింగ్టన్ గురించిన కంటి వార్తయందు రాజప్రతిపాదనము లేదనియు ఎప్పటికైన వెంట మొత్తమును జర్మనీ ఈయకలెనీయుండునో ఆ మొత్తము నకును ఇప్పుడు మనముకొర మొత్తమునకును భేదముండగూడ దనియు, జర్మనీ వస్తుసంపదకు ఇప్పుటికి బాగుగ నిర్ణయించుకరకు ఈ మొత్తమును నిర్ణయించబడుననియు క్లాడ్ ఫోథర్ గారు లాయడ్ బార్ని గారికి తిండి బంపిరి. ప్రమాణము ఈవిషయమున ఇతర సందర్భములను గూడ చాల లోతుగా యోచించుచున్నారని లాయడ్ బార్ని గారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

దస్త్రలూర్పు సిద్ధి

కోల్కత్తా, ఏప్రిల్ 18:—దస్త్రలూర్పు నుండి ఈ క్రిందవార్త వచ్చినది:—తీర్మానముగా శతస్థివర్షము గురి పించిన వెనుక ప్రభుత్వ సేనలు ఆర్మీమార్షల్స్ నుండి సామ్రాజ్యములను పారదోలిరి. సామ్రాజ్యములలో ననేకులు ఎల్లరువైపు నకు పారిపోయిరి.

తేయాకు వ్యాపారము

లండను, ఏప్రిల్ 18:—హిందూజాతీయముండియు సింహాశ్రమముండియు వచ్చు తేయాకుకే ప్రాధాన్యము నొసగవలె నను విషయమును ఆర్థికశాఖవారు యోచించుచున్నారను వార్తలనుగూర్చి టైముస్ పత్రికయందలి వ్యాపారభాగమునందు 1917-8 సం. మున గ్రేటు బ్రిటనుకు వచ్చిన తేయాకులూ నూటికి 88 పార్సు హిందూజాతీయములనుండియే వచ్చెననియు 8 పార్సు వై నానుండి వచ్చెననియు, రాబోవు సంవత్సరములందు తేయాకు ఆధికముగా కావలసియుండుననియు, బ్రిటిషు జాతీయముల బంధించు తేయాకుకు ప్రస్తుతము రక్షణనుకములను వేయుట అనవసరమనియు, వ్రాయబడినవి. మిస్సింగులేను లోనివారు రక్షణనుకములను విధించినవో వచ్చిన వస్తువులను మరల ఎగుమతి చేయు వ్యాపారమునందు లండనుకుగల గౌరవస్థానము పోవునని తలంచుచున్నాను. తేయాకు పెరుగు

జాతీయముండి గాక ఇతర జాతీయముండి ఇంగ్లండుకు వంత బడు తేయాకువై ఆధికముంచును చేసిన బాగుండునని నూతింపబడినది. ఇందుములమున ఇదివరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి ఇంగ్లండుకు వచ్చుచుండిన 22000000 పౌండ్ల తూనికగల తేయాకు లండనుకు రాగలుగును.

ప్రజలు - విమోచములు

లండను, ఏప్రిల్ 14:—ప్రజలు విమోచములవై చరించుట మే 1-వ తేదీనుండి ఆరంభమగునని వార్త మెంటునందు ప్రజాప్రతినిధి సభలో జనరలు సీలీగారు చెప్పిరి.

లెఫ్టి నెంటు ఇవాన్సు గారు

అట్రెండు, ఏప్రిల్ 14:—లెఫ్టి నెంటు వాల్టరు ఇవాన్సు గారి కళేబరము జీలుగు శత్రువును ఒడ్డునకు కొట్టుకొని వచ్చినది. లెఫ్టి నెంటు ఇవాన్సు గారు 1918 సం. జూన్ 27 వ తేదీన బ్లాక్ బర్న్ అను జర్మను వైమానికునితో పోరుచుండి క్రింద బడిన.

ఫిన్లండు బోల విషము.

స్టావ్ హోం, ఏప్రిల్ 14:—హెల్సింగ్సు ఫస్టు నుండి ఈ క్రింది వార్త వచ్చినది:—వై బర్ననందున్న అగ్నిపటల క్లబ్బును, నం లేనను, మందు సామగ్రి స్థానమును ప్రెల్వీ నెంటుకు ప్రయత్నించినందులకు వై బర్ననందు 8 మందియును హెల్సింగ్సు ఫస్టునందు 1 రు.ల బంధించబడిరి. ఫిన్లండునందు బోల విషము యుద్ధము చేయుచుండగా వై కార్యమునుగూడ ఏప్రిల్ మాసమున చేయుటకును, స్వీడెను వార్తాజాతీయములలో గూడ తిరుగుబాటులను చేయుటకును ఏర్పాట్లు చేయబడిన.

అట్లాంటిక్ మహాసముద్రము మీదుగా హాకరు విమానము నడుపు ఉద్ద్యమమునకు వాతావరణస్థితుల అసందర్భము వలన చాల ఆలస్యము గలుగుచున్నది.

అమెరికను జాతీయ బ్యాంకులు.

న్యూయార్కు, ఏప్రిల్ 14:—అమెరికను జాతీయ బ్యాంకులందు 2001700000 డాలర్ల సామ్య గలదనియు, ఇంత మొత్త మిదివరకు లేదనియు కలెక్టింగ్ ట్రోలరు క్రక టించెను.

సోవియట్లు గవర్న మెంటు

కోల్కత్తా, ఏప్రిల్ 14:—18వ తేదీనాటి వేయి మారు సందేశము. మ్యూనిచ్చి వైస్రాయలు సోవియట్లు గవర్న మెంటును తొలగించినవి. బవేరియా గవర్న మెంటువారు త్యున్న తాధికారము నొసగి వోజెలుగారిని మ్యూనిచ్చికింపిరి. సోవియట్లు దీక్షిల్లెయు రద్దు చేయబడినవి.

సామ జేసిను.

లండను, ఏప్రిల్ 14:—నానాజీ సంఘమువారి యాజమాన్యమున సామ జేసిను ప్రత్యేకవార్తాపత్రిక చేయబడుటకు తీర్మానింపబడినది. పరమపూరి గమలు వస్తుము గలిగినందు వలనను, ప్రాన్య నవ్వపరిహారమునందు నామ జేసిను చేల బొడ్డు ప్రాన్యపరిహారము. అనేక ప్రధాన వాస్తవోద్యమములందు పరమపూరి యంచుచున్నారని తెలియజేయుచు గాని ప్రాన్యముకు పరిపూర్ణ సురక్ష భారమియ్యవలెను. రైతులవైపు తీరమున కొంత ప్రజ్ఞాపనముగల భాగ మైవచ్చును నైని కుల నుపయోగింపబడుండ చేయబడును. నవ్వపరిహారములకింద సామ్య చెల్లవలయు ననియు, సంధిసభకు తెలుపబడినది.

సంధిసభ.

పార్లమెంటు, ఏప్రిల్ 18:—రాజీవల సోవియట్లు క్రతి నిధులు చేడు ఎం. క్లెమెంకో గారిని బి దృఢ మైసరివార్తల నెలకొల్పబడును, జర్మనీ కేంద్రత్యాగము చేయుటయు నిశ్చయమగుటయు మారు శాశ్వతాధికారము గల సంఘ మొకటి యుండవలయు ననియు, నవ్వపరిహారములలో కొంతభాగము సారీబొడ్డుగను, ప్రాన్యన కచ్చి చేయబడవలయుననియు, ధన ప్రాణనమమంకటికిని పూర్తిగ మహారము నీయవలయుననియు యుద్ధపు వెన్నముల నన్నిటి నిర్మూలనలయుననియు నొక్క చెప్పిరి. తన ఆభిప్రాయములు నల్లై యున్నవనియు, వైచిపు బడినీతి నే నవ్వపరిహారముల సమస్య పరిష్కారమయ్యె నని యొ క్లెమెంకో గారు చెప్పిరి. సభయంతలోనే నూగియుననియు ఆ వెంటనే సభ వారిక నివేదికను ప్రజలకర్పించురని తాము తలంచుచున్నా మనియు ప్రతినిధులు చెప్పిరి.

మాస్కో ప్రధుత్వ క్రిందియులు

పార్లమెంటు, ఏప్రిల్ 14:—జార్చి సందేశము. మిత్రమండలివారిలో మైత్రి నెలకొల్పు ఉద్దేశముతో మాస్కో గవర్న మెంటు ప్రతినిధులు బయలుదేరిరి “ద్యూట్స్ టేజిన్ జయటంగు” పత్రిక తెలియబరచుచున్నది.

భారతీయ ప్రభుత్వ భాండాగారము, మాధవరము.

ఈ భాండాగారపు ప్రధు వార్షిక వర్ష మా కార్యస్థానము చేకి నది. వార్షిక ప్రతికూ చనిరి వినిపించుచున్నది. భాగవత కాలక్షేపము గావింపబడుచున్నది. అటువ్యాసుల నివారణ మున కి భాండాగారము వారు వాటుపడిరి. ప్రత్యేక భవనము గూడ త్వరలో నిర్మించబడి, ఈ భాండాగారము దివిదాభి వృద్ధి గాంచుగాక యని కోరెదను.

రక్తమూలశంక

ఎంత కాలమునుండి ఉన్నప్పటికిన్ని, ఎంత కఠినముగా నున్నను మాచే తయారుచేయబడిన “మూలబిందు” అను ఔషధము పుచ్చుకొనుటవలన అతిశ్రమలలో నుదురును. వేల బుడ్డి 1 కి రు. 2—0—0. (1864) మూలబిందు డిపో, టి. పి. కోడ్, చేపాక్, మదరాసు.

భారతీయుల చేతిపనులకు ప్రోత్సాహ మొనంగుడు

మైసూరు మెటల్ వేర్ హౌస్, మైసూరు లోహసాత్రాగారము, చిన్న చేట, బెంగుళూరు సిటీ. మైసూరు రాజకీయ లోహసాత్రకరణాగారమునందు చేయబడిన సాంసారికోపకరణములు.

ప్రతియొక్క సాంసారియిటిలో వత్సావశ్యముగా నుండ తగినవి. దృఢముగ నందముగను చేయబడి ప్రకాశించుటల మెరుగు వేయబడినవి.

బహుముఖము! బహుప్రయోజనకరము!!

వెల కొంచెము! ఫల మధికము!!

పలుకరముల బుత్రికొనిపోవు చేతియడుగుపాత్రలు. ఫలాహారసంపుటములు, లోకల కల్యాణచేయబడినవి.

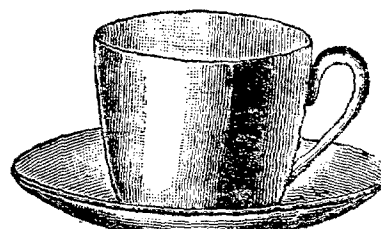
కోపాలు, తట్టులు, కంచములు మొదలయినవి.

చేతితోనే చేయబడిన పేత్తడి మరియు ఇనుపచీగపుముద్దలు, తాళములు పెక్కువిధములు.

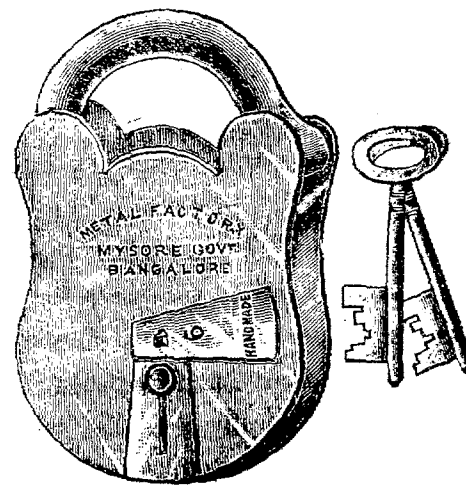
తెలుపులకు గవాక్షములకు చీరుపులకు వేయు పలుతరముల కొండ్లు.

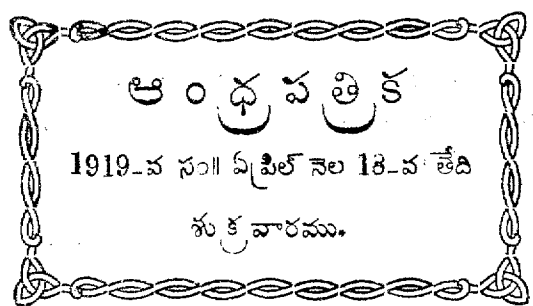
ఇంకను వ్రాయవలసినవిగాని పలు తెరంగుల గృహకోపకరణములు పెక్కుగావు. వలయువారు పార్కు ఫేరున స్థాపించియుండు మాక్రిదర్శన ప్రదేశమునకు దయచేసి వలయు వాటిని కొనవచ్చును.

Encourage Indian Industry, The Mysore Metal Ware House, Chinnapeta, Bangalore city. ఈ పండితులవారి దివ్యావధులు లింకయు ననేకములు గలవు. ప్యాకింగు-పోస్టింగులు ప్రత్యేకము కార్మికులకు ప్రత్యేక ఉచితము. (1588)

పేత్తడి గిన్నె తట్ట.

మహాపదేశము: శాంతిసావనము

మహాత్మాగాంధీ గారి ప్రదేశమునకు వెడలి నను, సకల శాంతి సుస్థాపితమగుచున్నది. భావనా ప్రదేశము ఆత్మనిగ్రహమున కెడ మిచ్చుచున్నది. దురాగ్రహము తొలగి, సాత్వికభావము ప్రబలుచున్నది. గాంధీగారి ప్రయాణమును నిరోధింపక అల్లరులు జరిగిన డిల్లీ పంజాబు రాష్ట్రములకు వారిని వెడలి నిచ్చియుండినచో, ఈ సరికి శాంతి ప్రబలియుండెడిది. అల్లరులకు గాని, విచారితమరగా ములకు గాని యవకాశము లేకుండి యుండెడిది. గాంధీమహాత్ముని అరెస్టుచేతనే యంతటి కలవరము ప్రబలె నని, స్పష్టమగుచున్నది. అధికారులు గాంధీగారి తోడ్పాటు గైకొనినచో, వారి నాయముతో నెట్టి కల్లోలమునైనను సులభముగ దొలగించియుండెడివారు. ఈ వాక్యములు కొందరకు విచారితముగ దోచవచ్చును. ఊహాప్రకటనమున కీ సిద్ధాంతములు సరిపోవుగాని, మానవుని సహజస్వభావము నవి సరికొట్టినట్లు లేదని, కొందరు దలపవచ్చును. సిద్ధాంతములతో మన కీపుడు నెనక్తిలేదు. అహమ్మదాబాదులో సుభ వింశిని కల్లోలము గాని, అందువలన గలిగిన ఫలితములుగాని పంజాబుసంక్షోభముతో తులనాగలుచున్నవి. దూరదృష్టిగల బొంబాయి ప్రభుత్వము, గాంధీగారి సంచలనమును బొంబాయి రాష్ట్రమున నిరోధింపలేదు. గాంధీగారు, అహమ్మదాబాదు నగరమునకు వెడలిరి. కలవర పరిస్థితులను స్వయముగ జరికించిరి.

సత్యాగ్రహము గాంధీగారి పేరుతో ప్రజల శాంతిని కాపాడవలెనని, పలుభంగుల ప్రతిపాదిరి. గాంధీ గారును, అసహాయ బాయియు, ఆదివారమువాడు అహమ్మదాబాదులో దిగిరి. వీరి నెదుర్కొనుటకు కమిషనరు ప్రజ్ఞాపాదును, కలెక్టరు, పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు జనరలు గార్లును రైల్వేస్టేషనునొద్ద సిద్ధమగుచుండిరి గాని, ధూరు శకట మాలస్థముగ నరుదొనునని తెలియుచున్నట్లేషను నుండి వెడలిపోయిరి. గాంధీగారు రయిలు దిగిన వెంటనే అధికారులను మాయుటకు వెడలి జరిగినస్థితికి తమ విచారమును దెలిపిరి. ప్రజలను శాంతిపరచుటకు తాము కృషిపలిపెదమని వాగ్దానము జేసిరి. ప్రజ్ఞాపాదు, గాంధీగారికి జేతుదగిన సౌకర్యములను సమకూర్చిరి. అంతకుమున్ను సైనిక శాసనము అహమ్మదాబాదు నగరమున విధింపబడియుండెను. గాంధీగారు వెంటనే సచ్చు ప్రకటనముల బంచి పెట్టించిరి. అసహాయ బాయి, అరెస్టుకాబడిన మాట యసత్య మనియు, తానపుడు నిర్బంధములో లేననియు, నిర్బంధములో నున్న కాలములో తాను పరమసౌఖ్యము ననుభవించుచుంటి ననియు, పట్టణమున జరిగిన అల్లరులకు తన మనము మిగుల బాధ జెందినదనియు, సైనిక శాసనము దొలగింపబడవలయునని ప్రజలు వాంఛించునెడల, సైనికులులేని మార్గమున మానమువహించి తమ ఆశ్రమమునకు రావలయుననియు, హిందూదేశములో నల్లరులు లేక

యుండినచో, చాలెటువట్టు మీ సరికి రద్దుకాబడి యుండెడిదే యనియు, ప్రకటనమున గాంధీగారు వివరించిరి.

గాంధీగారి హితము ననుసరించి, ప్రజలనే కులు సత్యాగ్రహశ్రమమునకు విచ్చేసిరి. ఆ సమయమున గాంధీ మహాత్ముడు పలికిన వాక్యము లెట్టి వాం మనసు నైనను కరిగించి యుండవలెను. వృత్తాంతము కొంచెము దీర్ఘమయినను, టైము ఆఫ్ ఇండియాలో ప్రచురింపబడిన వర్తమానము ననుసరించి, వారి మహాపదేశము నిట బొందుపరచెదము:

“అహమ్మదాబాదు నగరమున గడచిన రెండుమూడు దినముల నుండియు జరిగిన అల్లరులు, పురమున కవమానము దెచ్చినవి. ఇంకను నాకు సిగ్గుగుచున్నది. అల్లరులలో పాల్గొనినవారు నన్ను గౌరవించుటకు మాటుగ అవమానపరచిరి. ఇంతకన్నను, నన్నొక కానుతోపాడిచినచో, వాకంత విచారము గలిగెడిదిగాదు. సత్యాగ్రహమునందు, పోరాటముగాని, దౌర్జన్యముగాని జరుగగూడదని యొక ఆస్తికి నష్ట గణగ గూడదనియు, నేను నంద మూడులు తెలిపి యుంటిని. ఇక్కడ జరిగిన దేమి? గృహములు కాల్చబడినవి. ఆయుధములు బలవంతముగ దీసికొన బడినవి. అంగులు గృహములు లూటీ గావించబడినవి. బండ్లు ఆపివేయబడినవి. ఇట్టి కార్యములవలన, నన్ను ఊహించుకొని చెర నాలనుండిగాని ఏడపింప దలచునెడల, నా కట్టి విమోచన మవసరము లేదు. నే నెట్టి కార్యముల మూలమున విశేషపడలేదు. అసహాయ బాయి అరెస్టు కాబడవలె అబద్ధపుచ్చా ర్త వ్యాపించ జేతు బడినది. ప్రజలందుచే మరలత కోపావేశులయిరి. కాని యిందు మూలమున అసహాయ బాయికి అవమానము గలిగినది. రక్తపాతము వలననే, సైనిక శాసనము పట్టణమున విధింపబడినది. అహమ్మదాబాదు నగరమున కిండు మూలమున గలిగిన లాభమేదియు లేదు గాని పాత్రిక నిరోధోక్త ముమునకు మాత్రము ప్రబలమైయు గలిగినది. నా అరెస్టునకు విప్లు, ప్రజలు శాంతిని నిలిపి యుండినచో చాలెటువట్టు లీ సరికి రద్దుగావించబడి యుండెడిది. లేనిచో, ఫలితము చేపనచో నైనను నుండి యుండెడిది. చాలెటువట్టు రద్దగుట కింకను కొంతకాల మిపుడు బట్టునేని ఆశ్చర్యముండదు. శుక్రవారమువాడు నేను నిర్బంధముచుండి ఏడువ బడిన పిమ్మట, ఆదివారమున తిరిగి డిల్లీకి వెళుట అరెస్టుకు కుద్రేకించితిని. ఇంక మూలమున సత్యాగ్రహావ్యయమున కెంతయు బలము కలిగెడిది. డిల్లీకి వెడలకుండ, ప్రజలవైచనే సాత్విక నిరోధము నిపుడు బూలవలసి వచ్చెను. చాలెటువట్టు రద్దగువరకును సత్యాగ్రహ సతము నెలుల బూనితిని, రక్తపాత మాగుటకు గూడ బలులనే సత్యాగ్రహమును బూనితిని, శాంతిని కాపాడి, ఆస్తిగాని ప్రాణమునకు గాని ప్రజల సాయము కలిగించుట మానివేయువరకును, స్వయముగ శరీర బాధల ననుభవించెదను. అహమ్మదాబాదు ప్రజలు పోరబాటులు గావించి రవి నిశ్చయ మేర్పడువరకును, నేను కారాగృహమున నుండబాటు. స్వాతిక నిరోధము నవలంబించు వారు గాని, దానికి సానుభూతి జూపునారు గాని, దౌర్జన్యమున కెంతమాత్రము గడంగగూడదు. నేను తిరిగి అరెస్టు అయిన యెడల, ఉద్యమావలంబకు లెవరును, ఆస్తిగాని ప్రాణములకు గాని ఎట్టి అపాయము కలిగింపగూడదు.....సత్యాగ్రహోద్యమ మారంభించి, మారాణోచన లేకుండ, వేనకు వేల నీ యుద్యమములో దివిడితి నని తెలుప బడెను. కొంతవరకు మాత్రమే యిది సత్యము.

ఇట్టి యుద్యమమే లేనియెడల రక్తపాతమే జరిగి యుండెడిది గాదని, కొందరు చెప్పవచ్చును. ఇట్టి తప్పున కొక గొప్ప ప్రాయశ్చిత్తము సలిపితిని. నా వంటి వాని కది మిక్కిలి దుస్సహాయగ నుండెను. అది ఎన్ని యనిన డిల్లీకి తిరిగి పోకుండుటయే. ఇది యింకను చాలదు. అందుకొరకు 72 గంటలు ఉపవాస ముండుటకు నిశ్చయించితిని. ప్రజలకు 24 గంటల ఉపవాసమున కన్న, నాకు మూడు రోజుల ఉపవాస మంత కఠినము గ నుండదు. నే నెంతటి బాధ ననుభవించుటచే, మీకు జాలి గలిగెనేని, అహమ్మదాబాదు పూరు లెవరును హమ్మదాబాదుకు గడంగగూడదని నేను మిమ్ము ప్రార్థించుచున్నాను.”

గాంధీగారి మహాపదేశము అనుకొనిన ఫలితము నొసగినదని, ప్రభుత్వ ప్రకటనమే దెలుపుచున్నది. శాంతి స్థాపితమయినది. సైనిక శాసనము తొలగింప బడినది. అంగులు తెరువబడినవి. వ్యాపారము యధేచ్ఛగ కొనసాగు చున్నది. డిల్లీ పంజాబు అధికారులు, బొంబాయి ప్రభుత్వ పునార్గము ననుసరించి గాంధీగారి తోడ్పాటుగైకొనుచో, ఆ ప్రదేశములందు గూడ శాంతి ప్రబలు ననుటకు సందియములేదు. డిల్లీ యధికారులు ప్రజా ప్రముఖుల తోడ్పాటు గైకొని, నాయకులు నిర్బంధింపబడ రవి అధయమొసగి ప్రజలలో విశ్వాసము పుట్టించుటకు ప్రయత్నించుచున్నారని తెలిసికొనుటకు సంతోషము గలుగుచున్నది. ప్రజలను సహధాన పరచుటచే నెంతటి లాభము గలుగునో, అధికారులు మెలచులన గ్రహించు చున్నారు. ప్రజాభీష్టములకు వ్యతిరేక మని రుజువయిన చాలెటు శాసనము వెంటనే తొలగింపబడుచో, శాంతి శాశ్వతముగ స్థాపింపబడి, పాలకపాలీతుల ప్రేమపాశము బలపడు ననుటకు సందియము లేదు.

బెంగుళూరు అమెచూరు నాటకసంఘము

ఈ సంఘమువారును, బళ్లారి కృష్ణమాచార్యుల సంఘమువారును కలసి రేవతి నూకిము నీపులో కొన్ని ఆంధ్రనాటకముల ప్రదర్శితురు. బెంగుళూరు నాటక సంఘమువారు, కన్నడదేశములో నాటకస్థానముల నభివృద్ధి జేయుటకు ప్రశంపాముగ కృషిపలుపుచున్నారు. చిత్రకళలను పునరుద్ధరించుటకును, సాంఘికాభివృద్ధిని గావించుటకును, వీరు బూరియున్నారు. 1917-వ సంవత్సరమున అభినయమునకు పోటీపరీక్షను నెలకొల్పియుండిరి. 1918-వ సంవత్సరమున శ్రేష్ఠ మగు కన్నడనాటకము వ్రాయువారికి రు.250 ల బహుమానమును వాగ్దానము జేసి యుండిరి. విద్యార్థులకు వేతనముల నిచ్చి కొంత సహాయము గావించుచున్నారు. గ్రంథాలయము నొకదానిని భవించుచున్నారు. ఇంత వరకును దాదాపు రు.3000 లకు వీరు సమర్థములకు దానముజేసి యుండిరి. విషజ్వరము బెంగుళూరులో చెలరేగినపుడు, సాంఘికసేవకు గావించి మెప్పువడసిరి. ఈ వత్సరము జనవరినెలలో చిత్రకళాప్రదర్శనమును సలిపి, రవీంద్రుని యధ్యక్షత వహించుమని ఆహ్వానించిరి. ఈ ప్రదర్శన ముక్త్యంత వైభవముగ జరిగెను ఈ సంఘమువారి నాటకప్రదర్శనములలో సుప్రసిద్ధ నటనావసుధులగు టి. రాఘవాచార్యులగారు పాల్గొనుచుండుట ఏటి శ్రేష్ఠతను వ్యక్తపరచుచున్నది. ఈ సంఘమువారి ప్రదర్శనములకు, చెన్నపురాంధ్రు లధిక సంఖ్యలతో వెడలి, వారికి తగిన ప్రోత్సాహము గావించి సన్నానింపగోరెదము.

సారాంశము చూచుట.

1917 వ సంవత్సరమున, సారాంశము చూచుట. ఈ సంవత్సరమున మాత్రము నవి తిన్నగ బని చేయలేదని, రిపబ్లికన్ బోర్డువారు దెలుపు చున్నారు. పంచాయితీల సంఖ్య మాత్రము హెచ్చినది. నెల్లూరునందు 2, కడపయందు 19, బళ్లారియందు 70, అనంతపురమునందు 9, చిత్తూరునందు 19, కృష్ణాయందు 14, గంటూరునందు 20 పంచాయితీలు బని చేయుచున్నవి. నెల్లూరునందు కరేడు రిజర్వు, కృష్ణాయందు గండ్రాయి రిజర్వు చక్కగ బని చేసినవి తెలుపబడినది. నేరములను కాంపౌండు జేయుటకు పంచాయితీల కధికారి మొదలగు వాంఛనీయుని, ప్రభుత్వమువారు దెలిపిరి గాని, కలెక్టరు లిందుల కంగీకరింప లేదట. బోర్డువారు గూడ, పంచాయితీల కిట్టి యధికార మిచ్చుటకు రాదని దెలుపు చున్నారు. పంచాయితీల నేర్పరుచుటకు ఫానములను నిర్ణయించుటలో, కొంత విచక్షణ జూపబడి యుండినయడల, విజయమున కెక్కు డవకాశ ముండెదని, ప్రభుత్వమువారు నూచించు చున్నారు. పంచాయితీల గూర్చి కలెక్టరుల యొక్కయు, బోర్డువారి యొక్కయు, దృక్పథము మిగుల సంకుచితముగ నున్నది. పంచాయితీలకు తగిన అధికార బాధ్యతల నొసగి, ప్రోత్సాహ మిచ్చినగాని, నయ్యది జయప్రదముగ సాగనేరవు.

కాలేటు బిల్లు : మితవాదపక్షము

కాలేటు బిల్లును నిరాకరింప వలయునని, మాంటాగూగారి కనేక తంత్రీవార్త లంపబడినవి గాని, మితవాదులనుండి మాత్రము ప్రత్యేక తంత్రీవార్త రాలేదని, ఫిషరుగారు కామన్సు సభలో దెలిపిరి. కాలేటుబిల్లు దేశోపద్రవకరము అని జాతీయవాదులును మితవాదులును నేకగ్రీవముగ సంగీకరించు చున్నారు. జాతీయవాదులు, బిల్లు రద్దుకొరకు ప్రయత్నముల నలుపుచుండ, మితవాద సంఘములు తమ యసమృత్తి నైనను తంత్రీవార్త మూలమున నేల తెలుప గూడదో తెలియకున్నది. నూతన లిబరలు సంఘమువారికైనను మేల్కొని దేశమునంతను సంతోష పెట్టుచున్న విషయమున మాన ముద్రవహించినను సవనాదమునకు సాత్తులు గాకుండ, తమ యసమృత్తి నధికారులకు దృఢముగ దెలుపగోరెదము. ఇండియాలో జరుగుచున్న విషయములు ఆంగ్లేదేశమునందెప్పటి కప్పుడు తెలియుట లేదని లండను టైముస్ పత్రిక దెలుపుచు, వార్తాప్రచురణము సత్వరముగ గావించ నందులకు ఆంగ్లేప్రభుత్వమును మాంటాగూగారిని విమర్శించుచున్నది. హిందూ దేశపు సంగతులు తిన్నగ దెలియ కుండుటచేతనే, ఆంగ్లే ప్రజలు వాస్తవమును గ్రహింపలేకున్నారు. ప్రజల దృఢాభిప్రాయము మాంటాగూగారి కిప్పుడయినను తెలిసియుండవలెను. ఏరిక నైనను, ప్రజాభీష్టమును నెఱవేర్చగూడదా?

కలవల కణ్ణాశ్రేష్ఠిగారి ఆయుర్వేద వైద్యశాల

ఈ ప్రతిష్ఠాపనపు రెండవ సాంవత్సరిక నివేదికము ఆయుర్వేద వైద్యాభిమానుల కుత్సాహము గలిగించగలదు. నివేదిక పత్రికమున 166,558 రోగులకు వైద్యసేవ గావించబడెను. వ్యయము రోగికి 9 పైస లయ్యెను. ఆంగ్లేవైద్యమున కగు వ్యయముతో దీనిని పోల్చి చూచిన, నిది యత్యల్పమని స్పష్టమగును. సన్నిపాత ద్వారము మొదలగు కఠినవ్యాధు లీ ప్రతిష్ఠాపనమున గుదుర్చబడెనని వివరింప బడినది. రావుబహదూరు కణ్ణా

శ్రేష్ఠిగారి యాదార్యము చేతనే నిట్టి ప్రతిష్ఠాపనలు కొనసాగుచున్నవి. వారి ప్రయత్నములకు, ఆయుర్వేదాభిమాను లెల్లరును తోడ్పడ గోరుచున్నాము.

పరిశోధనము

ప్రభుత్వపు రికార్డులను చారిత్రక పరిశోధకులు కఠింపుటకుతగిన యవకాశమిప్పుడు గలుగుట లేదు. ఇకముందు నుండియు, ఇండియా ప్రభుత్వమువారు గ్రంథముల లిస్తును తయారుజేసి, కొన్ని ముఖ్యముగ వాటిని నచ్చొత్తించెదరు. ఇందుకొరకు సలహానిచ్చుటకు, యదునాథ సర్కారు మొదలగు ముఖ్యులతో ప్రత్యేకసంఘము నేర్పాటుజేసిరి. ఈ సంఘమువారి ప్రయత్న ఫలితముగ ప్రాచీన గ్రంథములు ప్రజలకు సులభముగ లభ్యమగునని, సాకర్వకరముగ నుండును. ఈ విషయమై ప్రభుత్వమువారి యుత్తరువును పరిశీలించదలచినవారు, 15 ఏప్రిలు ఫోర్టుసెంటు బార్డ్ గెజెట్టును జూడవలయును.

గోదావరిమండలసభ.

సభాపతిగారు సమావేశము

(ఒక విశేషమును యొద్దనుండి)

తుని, ఏప్రిల్ 18:— సభాభ్యుదయ రిటైర్డ్ డిప్టీ కలెక్టరు జయంతి రామయ్యపంతులు బి. ఏ. బి. ఎల్ గారును నూరుమంది ప్రతినిధులును నిన్నటియడయము మెయింబలో నిక్కడకు వచ్చిరి. ఆహ్వానసంఘాభ్యుదయ ఆహ్వాని సంఘ సభ్యులును రైల్వేస్టేషనుకు వెళ్లి సభాభ్యుదయ గారించి పురస్కారం దూరేరి.

ఆనంద్ బోర్డు వేంకటపతిరాజు గారును ఆనంద్ బిల్లు రామచంద్ర రావు గారును కొండా వేంకటప్పయ్య గారును, ఏకా లక్ష్మీనరసింహు గారును, పి. నూర్యునా గారును రాజు గారును కాకినాడ రాజమండ్రి వెద్దాపురము అమలాపురము లోని యభ్యులగు వ్యాపారులును విచ్చేసిరి.

సభాకార్యక్రమము సా 2½ గంటలకు ఆరంభమయ్యెను. సాయంకాలమునకు గుమారు 300 మంది ప్రతినిధులు వచ్చిరి. తుని జమీందారీ కుటుంబములోనివారును బంధువులును విచ్చేసి వైభవోద్దానతో కార్యక్రమము ప్రారంభమయ్యెను. కే. జగన్నాథరావు గారు కవిరాజు కళాకథానలు కద్యములకు జదివెరి.

ఆహ్వాన సంఘాభ్యుదయ శ్రీరాజవత్సరాయి వేంకట నూర్యునా గారును రాజు బహద్దరు గారు తమయువ వ్యాసమును జదివెరి

అభ్యుదయ ఎన్నికకు గా వేంకటపతిరాజు గారు ప్రతిపాదించిరి. కొండ వేంకటప్పయ్య పంతులు గారు రామోదించిరి. ఉర్రూ అలీషా, కుబ్బరాములు గార్లు బలపడిరి.

అభ్యుదయ సంఘ ధ్యాయలతో నాసము నలంకరించిరి. వారి యువ వ్యాసమైన పిమ్మట విషయ నిర్ణాయక సభ యేర్పడెను. మధ్యాహ్నము నుండియు సభ ముల జరుగును. (తంత్రీవార్త కలస)

జొన్నవాడ అన్నదాసు కన్యాస్థులు.—కన్యాస్థులును నిపట్ చేరుమకు ఎస్. వేంకటనరసింహారావు రామబహదుర్ పంతులు ఈ 5-0-0, కడప మునిసిపల్ ఛేరుమక కామారు శ్రీనివాసరావు 1-0-0, నెల్లూరు మునిసిపల్ ఛేరుమన్ ఏ. యస్. క్రిష్ణరావు 1-0-0, తిరుపతి వేమ్మలయంగమూరు నూర్యునా గారును రావు పంతులు 2-0-0, పట్నంయంగమూరు లక్ష్మీనరసింహపంతులు 1-0-0, కళిం క. వి. రావు దాచార్యులు గారు నెల్లూరు కి. ఆజరేటిపు క్రీకటర్ 1-0-0, నెల్లూరు కళిం ఎమ్. విశ్వనాథరావు 1-0-0, కళిం ప్రగడరాజు రామచంద్రరావు 1-0-0, 2 నానబహదరు రామచంద్రరావు భార్య లక్ష్మీబాయిమ్మగారు 2-0-0, యల్లరాజు కుబ్బరావు హెచ్. ఎం. 1-0-0, బి. మాల్కండయ్యగారు 0-8-0, క. కుబ్బరాయుడుగారు 0-8-0, పె. వరదయ్యకెట్టి గారు 0-8-0, వ. కొండయ్య వెంకట్రాయయ్యగారు 0-8-0, కొల్లూరు స. కుబ్బరాచార్యుడి 0-8-0, ఎ. కుబ్బరాచార్యుడి కళిం 1-0-0 స. హనుమంతరావు.

సా ని క వార్త లు

తెలంగాణోటిను:— పోస్టు ఎక్స్ ప్రెసు రయిలు పకాలము వారు వెలువడెదల, ఆంధ్ర కేంద్ర టిపూలు, కేంద్ర ఉదయము 7-15 గంటలకు దెలిపిరేయబడును.

కృష్ణాజిల్లాసభ:— ఈసభ నిలిపివేయబడినదను వార్తను ప్రకటించబడినది, మాకు మరయొకకంఠివార్త పంపబడెను.

మద్రాసు లిబరలు సంఘము:— ఈ సంఘము వారి సభ నేటిదినము సాయంకాలము 5-15 గంటలకు జి.ఏ. వరేకనుగారి ఆధీనములో గూడును. బి. బి. గోవింద రావుకు య్యారుగా రధ్యక్షత వహించెదరు.

అన్నదానము:— మద్రాసు వ్యాపారుల గుమాస్తాలు రేపటి ఆదివారము పగలు 10-80 గంటలకు మైసూరులో లక్షదగ్గరకు భావ్యం ఆ ఆర్థికంగా మార్కెట్టులో బీదల కన్న ప్రదానము గావించెదరు.

విశ్వవిద్యాలయ నిబంధనలు:— ఇంటర్మీడియట్, బి. ఏ. ఆర్. బి. యస్. సి. డిగ్రీల పరీక్షా నిబంధనలలో మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయమువారు నూచించిన మార్పులు ప్రభుత్వమువారిచే సంగీకరింపబడినవి.

నిమ్మ బాత్తుద్దరణసంఘము:— ఈసంఘపక్షమున స్వామిబ్రహ్మసర్వ, ఆర్. జంబునాథగార్లు మూల సెంటరులో రేపటి ఆదివారము పగలు 8 గంటలకు "సంఘాక్షేపము" గూర్చి యువస్వసంతురు.

ప్రపంచస్వబుద్ధిపునరుద్ధారణసభ:— ఈసభ వారి యాజమాన్యమున, సోమవారము 21 - 5 లేదిన సాయంత్రము 5 గంటలకు, అడ్డాపిళ్ళవీధి 97 నంబరు గృహమునందు, సభాక్షేపములు స్థాపకులచే వివరింపబడును. ఎల్లరు విచ్చేయవార్ధికులు.

వెల్లింగుటను సెనిమా కేసు:— ఇప్పుడు అయిదు, వెల్లింగుటను సెనిమా ప్రాముఖ్యతకు దుస్తు: బి. గారివై దెచ్చిన క్రిమినలు వ్యాజ్యము, హైకోర్టువారిచే నిన్నటిదినము కొట్టివేయబడెను. ప్రేక్షకుల సేవలకు తమ సుకనమును వెలిబుచ్చిరి.

బెంగుళూరు ఆమెచూరు నాటకసంఘము, బళ్లారి కృష్ణమూచార్యులసభ:— ఈ రెండు నాటక సంఘములు కలసి విశ్వోత్సాహపల్లెట వీధిలో 19, 20, 21, 22 లేదలను సాయంకాలము 5-80 గంటలకు నాటకముల బ్రదర్శించెదరు. శనివారము సాయంకాలము 5-80 గంటలకు రామదాసునాటకము, ఆదివారము సాయంకాలము 5-80 గంటలకు విజయనగర సామ్రాజ్య పతనము నాటకము ప్రదర్శింపబడును. రామదాసు నాటకమున టి. రామనాచార్యులు బి. ఏ. బి. యల్ గారును, నాటకగ్రంథకర్తలగు భక్తకరము గోపాలాచార్యులుగారును, సామ్రాధిం చెదరు.

కెయిరో అల్లరులు.

కెయిరో, ఏప్రిల్ 18:— గత మూడు దినములలో కెయిరోయందు చాలతీవ్రమగు అల్లరులు జరుగుచున్నవి. ప్రజలు ఆర్థికవిషయాల నెడింపసాగిరి. గత 48 గంటలలో 38 గురు చంపబడిరి. 100 గురుకు దెబ్బలుకలిగిరి. ఇత్తూ దార్శ్నికులు లండన్ నై నికాధికారులు గామయన్నారు. నైనికులకు ప్రజలకును విశేషముగ కలహముగలిగి అల్లరివారలలో ననేకమంది మరణించిరి. పావులలో 22 మరణించిరి. 47 గురు ఆకుపత్రికి గొంపోవబడిరి. ముగ్గురు బ్రిటిషు నై నికులును, ఇద్దరు నిరాయుధ నై నికులును చంపివేయబడిరి. ప్రజలు అల్లెగొండ్రాయాకదనము నై నికుల నెడించిరి. నైనికులు కుసాకుల గాత్తిరి. 17 గురు మరణించిరి. అనేకమందికి దెబ్బలుకలిగినది. చివరకు నెత్తుది నెలకొల్పబడినది.

సాత్విక నిరోధనోద్యమము.

గంధీమహాత్ముని ఉపదేశములు

బీసెంటుగారి అభిప్రాయములు

వివిధ ప్రకారములలో యల్లములు.

ధీర్

ఏప్రిల్ 16:— నేటికి తెలిసిన కడపటి వార్తల ననుసరించి మధ్యాహ్నము రెండుగంటలకు దుకాణము లింకను తెరవబడుచున్నది. నగరమందలి ప్రజ లొంగుబడి నున్న దనియు తెలియుచున్నది. ముగ్గురిసేమల దీక్షలు, చెత్తదబ్బాలు మొదలగు వానిని పొనుచేసిరి.

ఏప్రిల్ 14:— ఇంక (రాత్రి 10 గం) వరకు దుకాణములు తెరవబడలేదు.

ఏప్రిల్ 15:— చాల సాయంకాలమైన వెనుక చాందీ చావులో కొన్ని దుకాణములు తెరవబడినవి.

సాత్విక నిరోధనోద్యమము.

ఏప్రిల్ 15:— ధీర్ చీపు కమిషనరుగారు నేటి యుదయము మరల సాత్విక నిరోధనాయకులతో టౌనులో అనందు రాయచౌరులను జరిపిరి. స్వామి శ్రద్ధానందగారు గూడ నుండిరి. నాయకులు తాము చెప్పనివరములను చెప్పి చీపుకమిషనరుగారు హిందూదేశ ప్రభుత్వమునకు ప్రకటించిన కడపటి ప్రకటనలను చదివిరి. అన్ని వ్యాపారముల జనులను రావించి వారిచే మరల వ్యాపారము సాగునట్లు చేయవలెనని కొందరు నాయకులు నూనించిరి. తగిలించున జంతుహంతకులు మేకలను చంపునట్లు చేయవలెననియు నూనించబడెను. నాయకుల కోర్కెల నవలూ జరుపుట టౌనులోని సభ సాయంత్రము 8 గంటలవఱకు నిలిపివేయబడెను. ఇంకలో నాకింక అమ్మలు భానుగారు జంతుహంతకులకు హితబోధ/గావించి వని మరల ప్రారంభమగునట్లు చేసిరి. సాయంత్రము 8 గంటలకు వ్యాపారస్థులలో ననేకులు అధికారులకు గలసికొని గాంధీగారివై వారీచేయబడిన ఉత్తరువుపందర్బాసము, తమ నాయకులు బంధించుచున్న అనుమానములనుబట్టినను ఈ సమ్మెకట్టు జరిగినదని చెప్పిరి. ప్రభుత్వమువారి కట్టి ఆలోచనయే లేదని చీపుకమిషనరుగారు చెప్పినవిదట ప్రజానాయకులను బంధించుట ప్రభుత్వమువారి ఉద్దేశముకాదనియు, గాంధీగారు ఎప్పటికీ ఆరోగ్యముతో స్వతంత్రుడై ఆహమ్మదాబాదులో నున్నారనియు, గాంధీగారివై వారీచేయబడిన ఉత్తరువు పందర్బాసమునే సమ్మెకట్టు జరిగినదని హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికి తెలివననియు చీపుకమిషనరుగారు సంతకముతో కరకటములు పంచివెట్టబడెను. జంతుహంతకులు మరల వనిప్రార్థించిరిదియు సభయందు ప్రకటించబడెను. సాయంత్రము ఒక్క గంటసేమైనను సాపులు తెరచియుంచబడు నని అనుకొనుచున్నారు.

ఏప్రిల్ 16:— (రాత్రి 10 గం.) దుకాణము లన్నియు మూయబడినవి. సమ్మె అట్లనేయున్నది. నగరము కాంతముగ నున్నది.

బొంబాయి

బొంబాయి, ఏప్రిల్ 11:— బొంబాయి రాష్ట్రములో సోమవారము రోజున జరిగిన ఆందోళనమునందు 11 గురు అరెస్టు చేయబడిరి. వారు బ్రాహ్మచంద్రుల నడచెడు మార్గమునందు పెద్దరాళ్లకు తెట్టి జనసమూహములకు చాలకష్టము కలుగజేసి నందులకును, ప్రజలమీద రాళ్లను దువ్వెసందులకు ఈ మొదల గాగల దుష్కార్యముల నొనరించి నందులకును వారిని బొంబాయి మేజిస్ట్రేటు వారివద్దకు తీసుకొని వచ్చిరి. మేజిస్ట్రేటుగారు ఆ ఆందోళనాకారులలో నొక కానిస్టేబులునకు హాని కలుగజేసినందులకు గాను 10 రూపాయలు జూర్యువాచేసిరి. మిగిలినవారిని వారివారి కేస్సులములకు తగినట్లుగా శిక్షించురు.

గందరగోళములలో మరియొక చరిత్రము

బొంబాయి, ఏప్రిల్ 15:— ఆహమ్మదాబాదు నగరములో గత గురు, శుక్రవారములందు జరిగిన కల్లోలము యొక్క చరిత్రను అధికారము తేదీగల యంత్రరచన మైమ్సు ఆఫ్ ఇండియా ప్రత్యేక విశేషిణి ఇట్లు పంపెను:— ఈ కల్లోలములలో తిరిగినవారల యుభయముగా మిల్లులలోను ప్యాక్టరీలలోను పనిచేయువారలు. గతవత్సరము మిల్లుల మున్నగునవి అన్ని జరిగినప్పుడు పనివాండ్ల తీరపున గాంధీమహాత్ముడును స్వరాజ్యవాదులను నిలబడి, వారివాత్సలకొరకై వాదించిరి. గాంధీమహాత్ముడు నిర్బంధవాసమునందుండుట ననుచు

గ్రంథగత గురువారము ఉదయము 10 గంటలకువారలకు తెలియబడెను, ఈ కఠినవార్తలకు తోడుగ మిల్లుల సమ్మెకట్టు కాలమునందు గాంధీ మహాత్మునితో కూడ ప్రజా సౌఖ్యము నభివృద్ధిపరచి పనిచేసిన ఆంధ్రాలోని సారాభాయుగారు సోదరి మణి అనసూభాయుగారు కూడ ప్రభుత్వము వారిచేత అరెస్టుకాలవడిన వార్తలు పని వాండ్లకు తెలియగనే వారిలో భావోద్వేగ మొచ్చెను. ప్రజలలో భావోద్వేగము కలిగిననుటకు ప్రధమ నిదర్శనము దుకాణము లన్నియు మూయబడుటయే! మధ్యాహ్నము మూడుగంటలవఱకు నగరమంతయు మోదారిత నిర్జనమైయుండెను. ప్రస్తుత కార్మిక పరిస్థితులచే చాలవంతుకి పనిలేక యుండిరి. మధ్యాహ్నము మూడుగంటలకు వీరు బహుళ సంఖ్యలకు గుంపులతో కార్మిక లనేకులు నగర వీధులలో నికరచ్చి, త్రేగేట్టుగుండా లైలుప్రేమకును వెడలిరి. మార్గమధ్యమున అనేకవిధములగ కేకలు కరతాళములు మున్నగు ప్రదర్శనముల చేసిరి. మోటారు బండ్లనుండియు, గుట్టపుబండ్లనుండియు పోవువారలకు బండిలోనుండి బయటికిలాగిరి. వారి మెంటు బోవువారల గొడుగులను లాగిసేసిరి. దుకాణ దారులు పని మూయకుండా వ్యాపారము చేయువారలచేత బలవంతముగా దుకాణముల మూయించిరి. దారిబోవు యూరోపియనులకు బాధపెట్టుటయు, ముఖ్యము మిల్లు ఉద్యోగులను బాధపెట్టుటయు వీరి యుద్దేశము. మిల్లు ఇంజనీరు సాగరు, నేతయజమాని డి.పి.ఎ.గార్లు మోటారుకారు ఎక్కి బోవుచుండగా వారిదగ్గఱకు కర్రలతో సాముజేయును వెళ్లిరి. అతికఠినముగా వీరిని బాధపెట్టిరి. కోపాదీప్తితమైన జనసమూహముచే ఆక్రమించబడితిమని వీరు తలచి ప్రేమదారు రాగియా సమీకృతములతోను బాసలాటములను పిలవబడు గోధుమడి కర్మాగారములో ప్రాణరక్షణకై వీరినవురును పారిపోయిరి. ఈ సమూహము వీరు కర్మాగారమునకు వెళ్లకప్పటికి, తంపులు వేయబడెను. వీరి నిశవునకు లొంగతియుటకు కార్మికలందఱును చప్పట్లు కొట్టిరి. తుదకు కార్మికులు ఒక కిరసనాయిలుడబ్బా తీసికొని వచ్చి మిల్లు భవనముమీద పోసి నివ్వ ఆటించిరి. ఈ దురాగతమును ఆపుటకు పోలీసువారు చాల ప్రయత్నించిరి గాని, బహుళ సంఖ్యాకులు విప్లవకారుల సహాయమునకు వచ్చుటచేత, పోలీసువారి ప్రయత్నములన్నియును విఫలకృతములయ్యెను. తుదకు ఒక నైపుణ్యము పిలవబడెను. జిల్లా కలక్టరు. జి. ఇ. బాయిస్ట్లుగాను, 97 వ భారతీయ కాల్పులము కఠినతయైన తెట్టి నెంబు కర్నూలు జి. ఎన్. ప్రేజరు గారును, పోలీసు నూపరిం టెండెంటు ఆర్. బోయడు గారును తీవ్రము గ-రంకథల మునకు వచ్చిరి. ప్రజాసమూహమును వెనుకకు తరుముటకు ప్రయత్నించిరి. ఈ సమూహము దురాగతము చేయుటకు నిశ్చయించుకొనుటచేతను, ఆస్థలమునుండి కొంచెమైనను కడలాటకు వీరికి యుద్దేశము లేనందులచేతను, వీరిని తుపాకులతో కాల్పుటకు ఆజ్ఞాయాదబడెను. మెంటునే ఈగుంపు చెల్లాచెదరయ్యెను. కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా పనులకు వీరమైన గాయములులేకలిగిరి. కలహకారులచే ఒక పోలీసువాడు చంపబడెను. మిల్లులంతయు కాలిపోయెను. ఆదికము మధ్యాహ్నముననే, ప్రభుత్వమువారి మెంటును దైవీక చెందిన ఇద్దరు యూరోపియనులు మోటారుబండిలో వెళ్లుచుండగా కార్మికల గుంపువీరిని ఆడ్డగించి మోటారుబండిని గాంధీ మహాత్ముని నిర్బంధవాసమునకు విచారించుచు వారలతోగలసి నడచి రావలసినదని వీరుకోరిరి. వీరి కోరికలకు యూరోపియనులు కృతీరేకించుటచే ఆడ్డగించిరి.

వ్యర్థమైన విజ్ఞప్తి

సాయంకాలమునందు ఆహమ్మదాబాదు సత్యాగ్రహ సభవారు సిద్ధాంత సదీ తీరమున ఒక బహిరంగ సభ గావించిరి. బహుళ సంఖ్యాకులు సభకువచ్చేసిరి. గాంధీమహాత్ముని నిర్బంధవాసమును ఖండించుచు నగరములో కల్లోలమొనయును చేయవలసినయను, పనిని ఆపివేయ వలసినయను సుడువులు ప్రజలకు సుపస్పనించిరి. వీరి ఉపదేశమునకు వ్యతిరేకముగా

కవారము ఉదయమున జనులు దుకాణములు మూసిరి. ఇంకను దౌర్భాగ్యములను చేయు ఉద్దేశములతో కార్మికులు వచ్చిరి. దుకాణములు తెరచినవారిని మూయవలసినదని భయపెట్టిరి. పెద్దకుకట్టుల కట్టులు యున్నగువాటిని బూసిరి. దుకాణములు మూసినంత మాత్రమున సంకల్ప వీరేందక, ప్రజలగృహముల మీదకు, కిటికీలమీదకు రాళ్లుదవ్వ మొదలిడిరి. జనులను బాటుటకు రాకుండ జేసిరి. మొదట కలహకారుల సంఖ్య రమారమి 4000 యుండెను. క్రమముగా సంఖ్య విపరీతముగ పెచ్చు ప్రారంభించెను. వీరు నగరములోని వివిధస్థలములను దర్శించ ప్రారంభించిరి. లాలాదర్వాజాదగ్గఱకు రాగానే మెట్టివ్యతేషను, మూలలు ప్రేవలు విద్యా పరిష్కారవసమునుమాది వానిని అన్ని పాలువేసి నాశన మొనరించిరి. అన్ని వ్యాపల వార్షులు మైపు బ్రేగేడువారు ఒక పెద్ద యంత్రముతోను, మూడుదన్నయంత్రములతోను వచ్చిరి. ఈ గుంపు వారు పెద్ద యంత్రమును పాడుచేయుటచేతను ఇంక ననేకవిధముల వీరికి ఆడ్డమునచ్చుటచేతను మైపుబ్రేగేడువారు ఏమియును సేసయోర్పలేకపోయిరి. ఆ యంత్రములమీద పనిచేయును అగ్నిని ఆర్పవారలకు ఆడ్డగింపగనే వారు పారిపోయిరి. వీరకు జిల్లాకలక్టరు కచేరికి జనిరి. అవట ప్రభుత్వమువారియొక్క అనేక ఇతర కచేరిలు కలవు. ఇందులో ముఖ్యమైనవి కలక్టరు గారియొక్క కరస్పాండింట్లతోను, అకౌంటు ఆఫీసు, ఖజానా ఆఫీసు, ఇన్ కమటాక్సు ఆఫీసు, సిటీ మేజిస్ట్రేటు ఆఫీసు, న్యాయ ఆఫీసు, విచారణలోనున్న ముద్దాయిలనుండు చెరసాల, సబ్రివిజన్ ట్రాన్స్ ఆఫీసు, నాన్ క్రెడిటోరీయముల వాదన ఆఫీసు, మున్నగు వాటికి అగ్ని సంపించిరి. ఇవి అన్నియును నాశనమయ్యెను. ఈ సమూహమునకు మును అనేక గుంపుల క్రింద వివిధస్థలముల ఒక్క సయముననే నాశనమును ప్రారంభించుటకు చెవరిరి. ఇట్టి పెద్దసమూహమును పోలీసువారు మరల్చలేకపోయిరి. మిగిలిన చిన్న యంత్రములు రెండింటిని విప్లవకారులు బద్దలొట్టి కార్యసాధనమునకు లాభములేకుండ జేసిరి భవనములన్నియును కలహములు ఆయినవి. ఈభవనములలోని సామాన నాశనము చేయబడెను. కలహతోచేసిన జనియంతయును దగ్ధమయ్యెను. బోడిగోడలు మారెను, నాశనమును తేల్చుచు నిలబడియున్నవి.

వైదీలు తప్పించుకొని పోవుట.

వైదీలు ఏబదిమంది విచారణనుండిరి. వీరందఱును ఈ కల్లోలములో తప్పించుకొనిపోయిరి. ఈ జన సమూహము ఆహమ్మదాబాదు విద్యుచ్ఛక్తి కంపెనీమీద ఆడ్డగించి, ఎలక్ట్రిక్ టెంతులకు తెగగట్టి విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రములను విశేష నష్టముకు కలిగించిరి. వీరులలోనున్న ఎలక్ట్రిక్ టెంతులకు బ్రద్దలు కొట్టిరి. వెన్నెల లేకపోయినందులకై కొలదినికలలతోను నగరమంతయును సంభ్రాంతమై చీకటికొనుండెడిది. వీరు విద్యుచ్ఛక్తిని పట్టుకొని కంపెనీని ఆడ్డగించి, అకంపెనీ నూపరిం టెంటు, జి. ఇ. బ్రానుగారిని కొట్టిరి. నగరములోని తెలివైన తీగలకు క్రెంపీ చేసిరి. మధ్యాహ్నము నుమాపు 11 గంటలకు విప్లవకారులు తెలిగ్రాపు ఆఫీసుకు తిరుల. బెట్టి అందలి పరికరములను యంత్రసాములను కర్రతో నిర్మించిన కట్టడమును పూర్తిగా నాశనముజేసిరి. ఆహమ్మదాబాదునుండి యంత్రస్థలముల సంబంధముగల తీగలన్నియును గత శుక్రవారమునాడు త్రొవబడెను. ఇవటనుండి ఆగ్రానగరము ద్వారా బొంబాయికి తంతులు పంపుటకు వీలు గనుండెడిది. ఇట్లు బొంబాయికి తంతులకు పంపు తీగ త్రొవబడుటచే ఆ సౌకర్యము పోయినది. ఆహమ్మదాబాదు పరిసర గ్రామములలో తీగలకు క్రెంపీలు మొదలగు కార్యములు తెలియుచున్నవి. మరమ్మతు చేయు తెలిగ్రాపు పనివాండ్రు సైకి సిబ్బంది యచ్చట ఏర్పాటులు చేయబడెను. ప్రభుత్వభవనములలోనున్న పోలీసు చావులకు తగులబెట్టిరి. ప్రభుత్వము వారికి సంబంధించిన చావులు కనుబడిన స్థలములలో వాటిని వీలు ఆయి నంతవఱకు ఊచిదీసి నాశనము జేసిరి. పోలీసువారి కంట్రే జనుల సమూహము హెచ్చుగనుండుటచేత, సైకిబలము వివిధ స్థలములకు పంపబడెను. కల్లోలము అధికము గాకుండుటకు, ఉద్యోగుల నెవరిని జంపకుండుటకును, వివిధస్థలములలో తుపాకులు కాల్చి ప్రారంభించిరి. మూడుబడిన కల్లు సారాయి దుకాణములు శుక్రవారమురాత్రి బలవంతముగా తెరవబడినవి. అందలి మద్యపానీయములు అవసరింపబడెను. శుక్రవారమునాడు యూరోపియనులను ముఖ్యముగా ఉద్యోగులను ఏరి తీరముగా కొట్టిరి. త్రేగేట్టు కట్ట చాటుఫీలు గాను ప్రాణముదక్కించుకొని పారిపోయిరి. వీరు

లాహోరు, ఏప్రిలు 18:— నీటిని మిలిటరీ గజెట్టు
 ఇట్లు ప్రాయశ్చయింపి. — నీటియందును తెలియనవచ్చిన వా
 ర్తలు చాల ఉత్సాహకరముగ నున్నవి. ఇంక నల్లరులు జరిగ
 వకుట అసంకల్పము. అయినను ఇంతలోనే గొలిచి వెలకొల్ప
 బడు నకుటకు ఆనకాశము లున్నవి. వార్తల నతిజాగ్రూక
 తతో పరిశీలించుటవలన మాకు తెలిసిన సంగతు లన్నియు
 ప్రచురింపబడలేదు. ఇందుకుగూర్చి అధికార ప్రకటన మెప్పు
 డు వచ్చునని మే మెదురు చూచుచున్నాము. క్రిందటి గురు
 వారము అట్టి ఆరంభ మైనదిగ ఒక్క ప్రకటనమాత్ర ముప
 బడినది. అప్పుకవరకు లాహోరులందు జరిగిన అల్లరులకు
 గూర్చి మేము చెప్పినసంగతుల నవి వృథాపరిచినది. ఇట్టి విష
 యములకు గూర్చి నిజమైన సంగతులకు వెంటనే ప్రచురిం
 చుట చాల అవశ్యకము. అప్పుకసకరుందలి యూ రో ప
 యను లండనుకు చుట్టబడిన తీవ్రత వంతులు పుటునపు
 కును, హాటిసెంధరో ప్రజలు నమ్ముచుండుటచేతను నిజమైన
 భోగట్టుకు వెంటనే ప్రచురింపవలసిన గణాదు వస్తుముల
 చూపింపనగును. 24 గంటల కాలమైన నిట్టిదంతయు లబధ్యమని
 తెలియజేయుట కాలసింపరాదు. సోమవార మంతయు నెక్కు
 దిగ నున్నదని సంగతి ప్రజలు బహుశ జేసికొని నమ్ముచుండు
 టను జూచిన బోధ చడగలదు. బహుశలో కాదుగూర్చు
 గ్రుడ్లు, ఈ మొదలగునవి కొలదిగ దొరకు చున్నవి.
 ఫిలిహానుగో వ్యాపార మాగిపోలేదు. అదట ననేకమంది
 శ్రీయును, శిశువులును గన్పించిరి. మేనేనిక్కు చోలునద్ద సేక
 తులవ వలయు పద్ధాతులన్నియు దొరకునట్టి యేర్పాటులు
 చేయబడినవి. రాబర్టున్లబ్బనద్ద మరయొక కొట్టు తెలుగ
 బడెను. టోంగా కంబ్రాక్షయు భారతీయుల కెప్పుడు
 చాటిరి వట్లయిచేయరునిరి. టోంగాలు గోదవారు యిహమా
 నులనుండి విడిచివదిలికొనిరావలయును, బర్టు ఇన్నిట్టులు
 వద్ద శ్రీయు పండుకొనుటకు ఏర్పాటులు చేయబడినవి.

లాహోరు

ఏప్రిల్ 14:—అధివారమునాడు లాహోరులో జైలు నివాసాలోనాయుడు లానెంబుబడినది. అంతయు నెమ్మదిగ గడచిపోయినది. నుకాణము లింకను మూయబడియున్నది. సినిమా ప్రేమనునకు సప్తయి రెండుత్రయము జరుగకున్నది. చాల ప్రేమముగ గూడ నున్నది. సమీపమందు గ్రామములలో కొను కొనువలసి వచ్చుచున్నది. అధివారము పూర్తయినది 1 గంటకు కొంచెము ముందుగా డెప్యూటీ కమిషనరుగారు కొంతమంది వార్డు కమిషనరులకు వివిధపక్షముల నాయకులను పిలిపించి నుకాణములను సాయంకాలము 4 గంటలకు తెరచి నట్లు చేయవలసిన దనియు తేల్చి నైనికాధికారులు వారి యిష్టప్రకారము పనిచేయుట కవకాశ మియ్యవలసినదనియు హెచ్చరించిరి. తరువాత నాటి సాయంకాలము సిప్యూతో కలసియుండు తీగలు తెరిపివేయబడినవి. తెలిపాన ద్వారా గాని తెలిగ్రాపు ద్వారా గాని యింత ప్రభుత్వ ప్రకటనల నడపుటకు వీలులేకున్నది.

నైనికసన్నాహములు

ఏప్రిల్ 12:—కాంతివర్ధకులకు కృతిరేకముగ ప్రకర్తించువారందఱు నిచటచేరి ఆకాంతిని వ్యాపింపజేయు నుండ నుండునిమిత్త మనేకమంది పోలీసుభటులును నైనికసన్నాహ డిప్యూటీకమిషనరుగారు నెలవుపై నగరములో ప్రవేశించి యుభయ ప్రదేశముల నాక్రమించుకొనిరి. ఇందువలన నగర మందు బయటకు అధికారులకు మంచి అధికారబలము లభించినది. కా నూరుకడ్డ ఇద్దఱుయూరోపియనులు చంపబడినయియు, అచటి తంత్రివార్ల తీగలు తెరిచబడినయియు, అంత్రివార్తాకార్యాలయము కాల్చివేయబడినయియు తెలియుచున్నది. నేటిరాత్రి (11-30 గం) లాహోరు నెమ్మదిగ నున్నది. అమృతసరములో కొంతమంది పట్టుకొనబడిరి.

ఏప్రిల్ 15:—మంగళవారమునాటి యుదయము నుండియు నిచట నైనికకాసనము ప్రకటించబడినది.

అమృతసరము.

లాహోరు, ఏప్రిల్ 14:—అమృతసరమున కిటీసల బోయవచ్చినవారెడిట్లు చెప్పుచున్నాడు.—అఫీసుల కేంద్రస్థము కలిగినదియు తెలిసికొనుట కింకను వీలులేదు. సాయంకాలము గొంపువు రెయిలుబండి అమృతసరమునాడి లాహోరున కేగుటకు అయిదు నిమిషములు పట్టినదని తెలియుచున్నది. మాఘాప్రేమను మండిపోవుచుండెనయియు, అచట బండినిలబడి వచ్చును రాళ్లు దుక్కుబడి నయియు, ప్రయాణికులకు టిక్కెట్టిచ్చుట అపివేయబడినయియు తెలియుచున్నది.

లాహోరు, ఏప్రిల్ 15:—అధివారమునాడు డెప్యూటీ సరములో జనులు బహిష్కరింపబడిన సభ నొకదాని నొన రించుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను. నైనికాధికారి ప్రజలకు విడవడగోరుచు నుత్తరవొసగెను. ప్రజలందుకు సమృద్ధింప నందున తుపాకుల గాబ్బుకు కాబ్బు ఈయబడెను. చురెట్టి అల్ల రియు జరుగలేదని తెలియుచున్నది.

కానూరు స్థితి.

లాహోరు, ఏప్రిల్ 15:—కనివారమునాడు కానూరు నందు జరిగిన అల్లరులు అమృతసరము అల్లరులలన గలిగినవి కానూరునకును అమృతసరమునకును కర్వవహారపు సంబంధము లనేకమన్నవి. అందువలన అధికముగ బలవంతతరచుటలన కానూరునందు చాల దుకాణములు కట్టివేయబడినవి. ఈ రీతిని ఆంధ్రోళనాకారులు కానూరు నందు పనిచేయుటలు లేకుండనుండిన ప్రజలకు చాల ఉద్దేశమును గలిగించుట కవకాశము విశేషముగ నుండెను. కనివారమునాటి యుదయము ల్లరి ప్రారంభమయ్యెను. ప్రేమను ఎదిరింపబడెను. జులింగు అఫీసునకు చాల నష్టము గలిగెను. తెలిగ్రాపు తీగలు క్రంచ బడినవి. ఫెరోజుపూరునండి వచ్చురెయిలు నెదిరించి ఆంధ్రోళనాకారు లిద్దఱు యూరోపియనుల నెదిరించిరి. వారు పోస్టుటబజీ ఆఫీసులకుగూడ ఎదిరింప సాగిరి. ఫెరోజుపూరు నండి నైనికసన్నాహములు వచ్చి కొంత నెలకొల్పినవి.

సిప్యూ, ఏప్రిల్ 16:—చఖార్పాకారద్ద చాలవిషాదకర మగు అల్లరి జరిగె నయియు అల్లరిదారులు రెయిల్వేస్టేషనును గూలద్రోసిరినియు గురజవ్యాసా మండలమునండి తెలియ వచ్చుచున్నది.

అరాజకసభలు

సిప్యూ, ఏప్రిల్ 16:—రాజద్రోహసభల నాపుకాసన ము మూలము జలంధరు మండలములందు మయోగింపబడినది.

బ్యాంకుల నష్టము.

సిప్యూ, ఏప్రిల్ 16:—అమృతసరమునండి ఇటీవల తెలియవచ్చిన సమాచారమును బట్టి సిప్యూ అలయెన్ను బ్యాంకు తనప్రస్తుతములలో పెక్కింటిని కాపాడ యత్నించె నయియు, దాని నెక్కువటిల పెట్టెము, నగదు పెట్టెము మందిస్థితి లోనే యున్నవనియు, నుమారు య 80000 ల సొమ్ము మాత్రము దొరుకునబడెనని నమ్మబడుచున్నదనియు తెలియుచున్నది. నేవనను బ్యాంకు ఆఫ్ ఇండియా కన్పిటికంటె నెక్కువ నష్టము గలిగినట్లున్నది. వైకపేషియము లేక నాలుగు గోడలు బోడిగ నిలిచి యున్నవి.

బీసెంటుగారి అభిప్రాయములు.

సిప్యూ, ఏప్రిల్ 16:—నేటియుదయము అనబీసెంటు సిప్యూ చేరెను. ఇండియాగవర్న మెంటు ఉద్యోగియుల కొందఱి నామె నుందర్పించెను. నేటి సాయంకాలము ఢిల్లీకి బయలుదేరి నది. అచటినుండి బొంబాయి కేరను.

అస్సాసియేటెడ్ ప్రెస్సు ప్రతినిధి నుందర్పించగా ఆమె యిట్లుచెప్పెను:—రాల్తెలు కాసనము విషయమున తన అభిప్రాయములను చాల మారిపోయెను. మంచిపాటు డెదిరింపదగున జేరియు నందు లేదు. సత్యాగ్రహ ఉద్యమమువలన అల్లరియు, ఆకాంతియు, హత్యయును హెచ్చుచు గావున తా నాయుద్యమమును విశేషముగ నెదిరించుచు గంధిగారిచగ్గరి ఖండించుచున్నది. కొన్ని ప్రదేశములందు విప్లవోద్యమ ముండుట నాప్రథమ ఆమె ఆంకికరించెను. క్రొవ్యము నబివేయుటలో నాయకులందఱును దొరతనమువారికి తగిన సహాయ మొనరించుటావశ్యకము.

అహమ్మదాబాదులోని కల్లోలములు

బొంబాయి, ఏప్రిల్ 15:—ఈ నెల 14 వ తేదీన అహమ్మదాబాదులోని ట్రెస్సు ఆఫ్ ఇండియా ప్రత్యేక విలేఖరి ఇట్లు తంతరిచ్చెను:—ఇందలి యుభయవిషయము తీరనగా మొదటిది. ఇంగ్లీషువారందరివై దండుయె త్రబడినది. ముఖ్యముగా ఇంగ్లీషు ఉద్యోగులవైతను. ప్రభాభిప్రాయములకు కృతిరేకముగానున్న హిందువులవైతను దండు యె త్రబడినది. రెండవది చాటుకుండా కొందఱు బుద్ధికాము కాబ్బుకులకు నలహా నిచ్చుచుండెను. మూడు గాక్ర త్రొజుకై నగరములో ఆంగ్లేయులందఱును ఈ నెల 11 తేదీరాత్రిసామయమునకిక్కిండు కొనుటకై మహిళాకుటపెట్టిరి. ఎవ్వరు వీర నగరమునకు గాద లచినను, నదివై బోవు ధోలకాల్వెద్వారా ప్రయాణముచేయవలసినవైతను. నగరములో ఆంగ్లేయోద్యమ గొప్పవార మొదలుకొని కొలదివారలవఱకు అచ్చటచ్చట కొందరు తప్ప అందరిని కత్తెనగు భాధపెట్టిరి. పోలీసు సార్థులు ప్రేజుక గారు నైకిలమిద బయటికి వెడలుచుండగా, త్రసలగుంపు అడ్డమునచ్చి ఆరితుపోజుతఱుకై గొనిన గృహమునుండిలాగి, కత్తులతో యుక్కులు యుక్కులగ నరికివేసిరి. అహమ్మదాబాదు జిల్లా కలక్టరు పెరసనలు అసిస్టెంటు బులికేదాను హిందూ ఉద్యోగినికూడ చాల అవమాన పరచిరి. కలహకారులు వీని గృహమును తగులబెట్టిరి. వీరిగృహమునకు పరిసరములనువారు అడ్డముగాగా, జనసముదాయము బలమొ తముగా గృహముగానికి ప్రవేశించి, ఇంకపెట్టెను బ్రద్దలు కొట్టి అందలిసిట్టెను, కానులకు అవహరించిరి. రైల్వేపోలీసు ఇన్ స్పెక్టరును, ప్రస్తుతము ఆసరరి మేజిస్ట్రేటునునగు ఖాను బహదూరు హుస్సేనుఖాను దానిఖానుగారికూడ ఇటులనే అవమాన పరచిరి. ఈ సంగతిని వినగానే, వీరును వీరిరుటుంబ మును పారిపోయిరి. తరువాత విప్లవకారులగుంపు వారి గృహములో ప్రవేశించి, అందలి వస్తువులను తీసికొని అగ్నిదగ్ధము చేసిరి. కల్లోలగాంధీలో చాలమంది కెయిరాజిల్లానుండిచ్చిరి. కొందఱిదగ్గఱ కత్తులగుంపు నారాయణస్వామి ఆలయమున వైనుల మతిస్థితి భవనములలోని ఆయుధములు దొంగిలించబడెను. ఈ ప్రమాదముజరుగక పూర్వము నుభయతరవియెక్కు మతెనకు కాయకట్టి వానిని తప్పించిరి. తప్పించుటకు కారణమేమిద గాను హేబాకుకుయూరోపియనులను తీసికొనుపోవు రములును బ్రద్దలయి పోవుటయేమని యూహించవలసియున్నది. తనలేక యున్న మిల్లు జనివాగ్రు, యూరోపియనుల ఉద్యోగులను, మిగిలిన యూరోపియనులకు భయపెట్టుటయే వీరియుద్దేశమున వీరొగయుతుండి వచ్చిన వార్తలట్లు తెలియుచున్నది. ఒక ఇంగ్లీషు మిల్లు ఉద్యోగినిన్న డి. డి. ఐ. రైలుయొక్క బ్రాఫిక్కు ఇన్ స్పెక్టరు. మైకేలరైలుగారిని చాలబాధల పాలుచేసిరి. విప్లవకారులు రైలు స్టేషనును అడ్డగించి, కిరసనాయులు, గడ్డి మొదలగువాటిని తెచ్చి, స్టేషనుకు నిష్పా అందించిరి. స్టేషను

లోనున్న రైలుబండ్లలోని సరకులను దోపిడీచేసిరి. వైస్రము వచ్చుకప్పటికి వీరందఱు చెల్లాచెదరైరి. విరాంగము పట్టణము లో ఆ నేక దౌర్జన్యములను జేసిరి. మూడవ తరగతి మేజిస్ట్రేటు మాదివారు ఆవాలా కారుకను గారిని ప్రతీకి యుండగనే తగుల బెట్టిరి. మాధవాయిగారు నేరస్థులను కత్తెనగా కిడించినందులకు చాల ఖ్యాతి వడసినవారు.

కలకత్తా

ఏప్రిల్, 16:—ఇప్పటికిటిని గురించి రాజా పీరి మోహను, మహారాజా మణీంద్ర చంద్రావది, నురేంద్రనాథు రెవరీ, మొదలైనవారీ చేప్రాళ్లు గల ప్రకటనము ఈరోజున ప్రయింపబడినది. రాల్తెలు అట్లుకు, సంబంధించిన సత్యాగ్రహము సరియైనది కాదు దానిని వాడుకలో నుంచుట బహు దుర్బలము. సమైక్యమునకు కారకుడైన వాని యుద్దేశ్యము బహుదోషద్రది. కాని ఇందువలన జేకేయన కిట్టికేను వచ్చునని ఆతడు ఎంతమాత్రము తలంచలేను.

ప్రజలు చాల అవేశముగ నున్నారని మేము గవర్న మెంటువారికి తెలియపరచు చున్నాము. ఈలోని ప్రముఖులు జేకేయను కాంతియుగా నుండుటకు తోడ్పడగోరుచు నిటువంటి అల్లరు జేకేయనను జరుగకుండ కాపాడుటకు గవర్న మెంటు వారిగుడ వేయచున్నాము. గవర్న మెంటు వారు స్నేహభావముతో నాయకుల నాగోదించి పనిచేయవలయును. ముసల్మను సంఘమువారు జేకేయనను ఇటువంటి అల్లరు పనికిరావు. సాత్వికనిరోధము వేరను మనము అల్లరి చేయుట మంచికార్యము కాదు. హిందూమహమ్మదీయ వికమ త్యమున కొన్ని విధముల సహాయ మొనరించుటకు సిద్ధముగా నున్నను ఇటీవల కొన్ని సుసీమలలో రాజకీయోద్యమముల నిచ్చుటకు ఖండించిరి.

రంగూన ఏప్రిల్ 16:—బ్యాంక్యులు కొందరు రాల్తెలు అట్లులన గలుగు కష్టములను గురించి తర్కించుటకు దాని గాబ్బాలోనుండుట ఉచితము గాదని చెప్పుటకును ఒకసభ చేయుటకు నేర్పాటు చేసికొనుచున్నాను.

పోలీసు కమిషనరుగాను లైసెన్సులేరి యెట్టి సభ గాని, నలుగురు కలసి మాట్లాడుట గాని (చనిపోయిన తరువాత రోడ్డుపాద గుంపులుగా నడచుటరపు) ఉదితరములైన కార్యములను జరుగించుటకు వీలులేదనియు అట్టివేమైనజరుపవలసిన పక్షమున తమవద్ద లైసెన్సు పొందకలెననియు ప్రకటించిరి.

ధిల్లీ అల్లరులు

లండను, ఏప్రిల్ 10:—ధిల్లీ అల్లరులకుగూర్చి ట్రెస్సు ప్రతీక గవర్న మెంటువారిని తీర్చిదిద్దుకు మాంటేగుగారిని ముఖ్యముగను విమర్శించుచు హిందూజేకేయందును, ఈజిప్తీ నందును జరుగుచున్న అల్లరులకుగూర్చి ప్రజలకేల తెలుపవచ్చునని పత్రికించుచున్నది. అగరసరములకు గవర్న మెంటు సంజేకములు పెక్కిటితో తంత్రియ్యములు నిలిపివేయబడుచున్నవనియు, అందువలన పత్రికల వార్తలు చాల ఆలసింపబడుచున్నవనియు, ఢిల్లీనుందలి అల్లరులకుగూర్చి ఆ మరునాడే మాంటాగుగారికిగాని, ప్రతినిధులకుగాని అంతు చున్నవనియు, అయినను అవి కి రోజులవరకు ప్రజలకు తెలియకున్నవనియు, మాంటేగుగారి అభిప్రాయములకు బలవరుమదమను కొనుకారిలో సహాయము వారిచగ్గరి కొన్ని అనుమానములు గలిగించు చున్నవనియు మాంటేగు గారికిక మార్గము నరలించియు టావల్వేకు మనియు, హిందూజేకేయం దికముంజే దైన ముఖ్యముగా అంతే జరుగునవల దాని నతడు వెంటనే ప్రజలకు తెలియ పరచునని తాను నమ్ముచున్నా దనియు నాపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

రౌలట్టు శాసనము.

లండను, ఏప్రిల్ 10:—స్వామిగారికి ప్రత్యుత్తర మొసగుచు ఫిషరుగారిట్లు చెప్పిరి: కృత్యమును, సంఘమును రౌలట్టుశాసనమున కద్దులే యుపసేవదని సావ్యభౌముకి సలహానియు గోరుచు మాంటేగు గారి కనేక తంత్రికావ్రలనచ్చినవి. కాని మితవాదులకుండి మాక్రమితకర కొక్కతంత్రివా ర్తయినను రాలేను.

మా తెలుసుండు అన్ని మందుల కంటె మిక్కిలి చురుకుగా పనిచేయుచు. నెల 0-8-0.

కుట్టినవోట కొంచెము మందుపోసిన బాధ మాయమగును. మందు చెడకుండ రచ్చుకు బిరచాగల సీసాతో పోయబడినది. తేలుకాటువలన అపాయములేరు గాని విశేష బాధ గలదు.

తేలుకాటువలన విషము నెత్తులలో ప్రవేశించును. అమృతాంజనము సిపోరి తంబు శెట్టివిధి, మదరాస్

ప్రజాభిప్రాయములు

రాజమండ్రిబోర్డున కొకమునవి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంపాదకము:

అయ్యా! ముగ్రాను (గోపాలపురము) పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు ఆ తేదె వ్యవస్థాపకంగాని మాత్రా...

గోపాలపురం, 15-4-19. పోతాపర్వత నరసింహం.

II

జేవాంగమహాజనులకు విన్నవము

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంపాదకము:

అయ్యా, కులభిక్షువులకు కలకం దివాన్ జేపడి... ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంపాదకము...

III

గ్రంథాలయ సభలు-ముద్రాను.

నిన్నటి దినము 12 వారములు మొదటిది గృహము... గ్రంథాలయ సభలు...

విషయం: ఈ క్రింది తీర్మానము లామోదించబడియె.

- 1. ఆంధ్ర గ్రంథాలయ సభలు, నానితో బాటు... 2. ఆహ్వాన సంఘసభ్యులకు చంపా 8 రూపాయలకు...

గో - వేంకటసుబ్బారావు

IV

గుంటూరులో ప్లేగు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంపాదకము:

అయ్యా నేటికి 10 దినములనుండియు ప్లేగు కేసులు... గుంటూరులో ప్లేగు...

రామారావు గారు యీ క్రొత్త పద్ధతివలననే మరెండు... గుంటూరు...

గుంటూరు చట్టినరసింహ రావు.

ది నెల్లూరు మోటారు సెర్వీస్ కంపెనీ లిమిటెడ్ నోటీసు

1919-వ సం. రం ఏప్రిల్ నెల 26-వ తేదీ శనివారం... ది నెల్లూరు మోటారు సెర్వీస్...

అయ్యో! పు నిబంధనలు తెలిసికొనగోరువారు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

ఎమ్. వి. సుందరం అయ్యర్ లిక్విడేటరు.

మంచి లాభము. ఈ క్రొత్తయ్యగారి ప్రభాతి చెందిన కాబూలు... K. S. Muthiah & Co., Silk House, Benares City.

మంచి గుణముగల శాస్త్రీయోషధములు. బృహత్ మంజుష్టాదికౌవర్ధ... The Zandu Pharmaceutical Works, The Ayurvedic Pharmacists.

అమృతబజారు పత్రిక.

మరల ధరావత్తు గోరుట.

కలకత్తా చీఫ్ ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుగారు 15 వ తేదీ సరికి అమృతబజారు పత్రికను మరల ప్రొత్తగా వదిలేయ దూష్యముల ధరావత్తును కట్టవలసినద అజ్ఞాపించిరి.

కలకత్తా, ఏప్రిల్ 17:— పత్రికాకాసము ననుసరించి అమృతబజారు పత్రికా నిర్వాహకులు రెండు సంవత్సరముల క్రిందట కట్టిన రూ. 5000 ల ధరావత్తును స్వాధీనము చేసికొను చున్నట్లయినదయినా వారిపై సెక్ నోటిసు బారీ చేయ బడెను. హెచ్. పి. జేవల్ గారు నోటిసుమీద సంతకము చేసిరి. 10-వ తేదీ పత్రికయందును, 18-వ తేదీ పత్రికయందు ను ప్రచురించబడిన రెండువ్యాసములకు గడర్న సెంటువారు తప్పుకట్టిరి. ఆ తేదీనాటి పత్రికలన్నిటిని వెదకి స్వాధీనము చేసి కొనుట కింకొక యుత్తరువు బారీ చేయబడెను గాని పత్రిక యెచటనుండి వెలువడుచున్నదియు బాగుగ తెలియనయిన అమలు చేయబడలేదు.

తేజపరిషత్తు మరయికసారి ప్రొత్తగా డిక్లరేషను పొందబడునని తెలియచున్నది. పత్రికాకాసము ననుసరించి 10 కోట్ల వ్యవధియన్నదిగావునపత్రిక యవప్రకారము వెలువడుచుండును.

వెనుగొండ డి॥ ము॥ కోర్టు

Os 857/1918

వాది:—కంటాకూర్ల భద్రప్ప. (1582)

ప్రతివాది:—లక్ష్మీనరసప్ప కొమారుడు పంచాంగం లక్ష్మీనరసప్ప.

వాదికి ప్రతివాది 1915 సంవత్సరం లాగాయితు 17-5-1918 తేదీన వరకు ప్రతివాది వాదితో లెక్కపై జరిపిన లావాదేవి బాబులు వాదికి ప్రతివాది దావా మొత్తము రు. 769-5-7 రాబట్టుకొను దావాచేసియున్నాడు. యీ కేసు వాయిదా 28-4-1919 తేదీన వేయబడినది ప్రతివాది హాజరుకానంతట తరొక్షమందు తీర్మానించబడును.

జి. వెంకట సుబ్బయ్యరు

15-4-19

ప్లీడరు, వెనుగొండ.

అమృతాంజనము

తలనొప్పిల మూస్తును. హార్వర్టుబొమ్మల కాం

దోలను వాయువు బోట్ల పోగొట్టును

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

మోహిని తైలము:— శ్రీ పురుషులు వాడు

టకు యోగ్యమైనది. మెదడుకు చలువజేయును.

వెండ్రుకలు రాలకుండును. వెండ్రుకలు నునుపు

జేరును. సువాసనగలిగి యుండును. 0-12-0

తామర తైలము

తామర, తీట, గజ్జికి, మంచిమందు

డబ్బీ 1-కి ఆ. 6. 12-కి రు. 8.8. 10-కి రు. 25.

తామర ఒక విధమైన పురుగుల కలన చర్మముమీద గాని, వెండ్రుకలలో గాని, లోచర్మములో గాని, గోళ్లలో గాని బుట్టవచ్చును. పురుగులలోని భేదములబట్టి తామరలోను రెండు మూడు భేదములు గలవు.

గుర్తులు:—దురద, ఉంగరములపంటి చుట్టు, పొక్కులు, రసికారుట, వెండ్రుకలు ఊడిపోవుట మొదలగునవి.

కొంచెముగా లేని కఠినమంతట వ్యాపించి నిద్రపట్టని జల విచ్ఛేదము.

చికిత్స:—పురుగుల జంపి చెడిపోయిన చర్మమును మంచి స్థితిలోనికి తెచ్చుట అయియున్నది. ఇందులకు చేయ

వలసిన వైద్యము:—1. మందు లోచర్మములోనికి పోవు

యను. 2. పురుగుల జంపు మందును వాడవలయును. 3. పురు

గు తిరిగి పుట్టకుండ జేయవలయును.

109, ఫేర్గిసోడ్లు ఫోర్టు, బొంబాయి, తంజుకొట్టిపేటి, మద్రాసు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయమున

వెలకుదొరకు వు స్తకముల జాబితా.

1. ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచికలు.

అనేక చిత్రనిశిత్రములతో నిండియుండును.

మొదటి సంచిక వెల ప్రతి 1-కి 1-0-0

రెండవ " " " 1-0-0

మూడవ " " " 1-0-0

నాల్గవ " " " (ప్రతులు లేవు)

ఐదవ " " " 1-0-0

ఆరవ " " " 1-0-0

ఇందు విశాపా మహాసంగ్రాహ చరిత్రము

నిశ్చయము.

ఏడవ సంచిక వెల ప్రతి 1-కి 1-0-0

ఎనిమిదవ " " " 1-0-0

తొమ్మిదవ " " " 1-8-0

6, 7, 8, 9 సంచికలలో ఆయా సంవత్సర

ములలో జరిగిన సంగ్రాహ విషయములు సంత

పరముగ చిత్రీకరణములతో ముద్రితమై యున్నది.

2. ఆంధ్రోద్యమము.

ఇందు ఆంధ్రమున సభాస్వరూప యువ న్యాయములు, ఆహ్వాన సభాస్వరూప యువన్యాయములు, వీర్ల చిత్రీకరణములు, చిత్తు తీర్మానములు, సలక్షణముగా చక్కని శైలిలో వెద్దఅక్షరము లతో ముద్రింపబడి యున్నది. వెల ప్రతి 1-కి 1-8-0

3. ఆంధ్రనర్వక భాషా: విద్యాప్రవృత్తి.

ఇది క్రి మత కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డి గారి విరచితము వెల 0-4-0

4. ఆత్మజ్ఞాన.

దయ్యముల నద్వారమును గురించిన కాశ్రి యచర్చ, పా. జగన్నాథస్వామి బి. ఎ. గారి విర చితము వెల 0-8-0

5. భారదాంబ.

సంఘము రాచార సంస్కరణమునకు మార్గ మిందు చూపబడినది. ఇది శ్రీ భర్తృహాధిని యను నాటకము వెల 0-4-0

6. శ్రీరామవిజయము.

ఇది ఏడవకుల చక్కనినాటకము. కొక లై సేంకటరముల రావు బి. ఏ. గారిచే వ్రాయ బడినది వెల 0-8-0

7. అమృతవల్లి.

1-4-0

8. బుద్ధచరిత్రము.

0-8-0

విజ్ఞానచంద్రికా కవనము తరీక్షలలో బహు మతులను బడసిన కంచకల్లి కవనమృగారిచే అను వాదింప బడినది.

9. కవిత్వశైలి విచారము.

క్రిముత కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డి ఎం. ఏ. గారి కృతము వెల 1-8-0

10. తృణకంకణము

0-4-0

11. స్నేహలత

0-4-0

రామప్రసాదు సుబ్బారావుగారిచే విరచితము.

12. ఏక భాషా లిపిప్రశంస

0-4-0

13. ఆంధ్రోద్యమము

ఆంధ్రోద్యమ శిల్పమును వెలుపు చిన్ని పాత్రము 0-2-0

14. ఘోకలే చిత్రకటము

0-1-0

(పోస్టుకర్మము చేయు.)

చిరునామ:—

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
పోస్టు బాక్సు 212 మద్రాసు

The "Amrit Bazaar Patrika

Security Forfeited Under Press Act.

CALCUTTA, April 17. A notice was served this morning on the Printer of "Amrita Bazaar Patrika" forfeiting to the Governm the sum of Rs. 5,000 that had been deposited by paper about two years ago as security under Press Act. The notice was signed by Mr. H. P. D The Government had taken exception to an article that had appeared in the columns of the "Patrika" on the 10th instant and another on 13th instant. A search warrant for all copies of the pages of these dates was issued, but, as there appears to have been an error in regard to the number of the premises from where the "Patrika" is issued, it was not executed.

Application for Fresh Declaration.
It is understood that an application for a fresh declaration will be presented before the Chief Presidency Magistrate to-morrow. In the interim the paper will it is reported issue as usual, as under the press Act, ten days' time is allowed.

10 Thousand Rupees Demanded.
CALCUTTA, April 17. The Chief Presidency Magistrate ordered the "Amrita Bazaar Patrika" to deposit fresh security of ten thousand rupees by the 25th instant.

Pedestrians Wounded.

Accident of Shooting Excursion.

CALCUTTA, April 18. It is reported that three pedestrians, while proceeding towards the Kidderpore bridge this morning at about eight, were wounded by stray bullets. It is said that some soldiers were out on shooting excursion on the maidan and the incident was purely accidental. The injured men were removed to hospital. Their injuries are reported to be slight.

Riot in a Tea-garden.
Manager Slightly Injured.

TEZPUR, April 16. In a riot which occurred on Ratabari Tea-garden Mr. Twidney manager received severe injuries.

Further Details.
TEZPUR, April 17. (Delayed in transmission)
Information is received that a riot has taken place in the Bat-bari Tea Garden. or. Twiday, Manager of the Garden has been seriously assaulted by the coolies with the result that one of his ribs was broken Mr. Anderson, Manager of the Mazleat Garden, a neighbouring garden left the place with a Sub-Assistant Surgeon in a motor car.

Shops opened in Lahore.
LAHORE, April 16. (Delayed in transmission)

To-day is the seventh day of the strikes. Shops are still closed inside the city. Shops had been opened this morning in Anarkali Bazaar. There have been no disturbances and the city is quiet.

Shops Opening.
All Quiet in Delhi and other Places.

SIMLA, April 17. At Amritsar and Delhi shops are opening and all is quiet Patiala, Jind, Nabha, Kapurthala and Bhawalpur have rendered valuable assistance in the recent disturbances. No high officials of the Punjab Government have been attacked or injured. The situation is distinctly better.

A Simla Message says:—The report of the India Cotton Committee appointed in September 1917 is issued in a bulky volume.

The Rowlatt Act.

Legal Profession's Memorial.

BOMBAY, April 17. Members of legal profession at a meeting last night resolved to submit a memorial to the Secretary of State urging him to advise H.M. the King Emperor to disallow anarchical and revolutionary crimes act of 1919 which is subversive of fundamental principals of British Justice. The legislation of that kind failed entirely in its object but never failed in creating distrust and alarm and shaking confidence of people in British Justice.

Arrival of "Nankin"
BOMBAY, April 17. The Mail Steamer "Nankin" which arrived this morning has brought 266 passengers.

The Council of Four.

More French Demands.

LONDON, April 13.
PARIS:—The French diplomats state that the Council of Four has decided that the ownership of the Saar mines shall be assured to France in perpetuity. France will police the Saar District, and political sovereignty will be exercised by a sort of directorate of five members under the League of Nations for fifteen years, after which the inhabitants shall be entitled to decide their political status by a plebiscite. If they then desire to remain under German administration, Germany must buy back the mines from France. The diplomats state that the Peace Treaty will provide means of controlling the limitation of armaments, reduction of war material, etc., in Germany. All conditions will be guaranteed not only by the League of Nations, but alliances between the Great Powers.

Germany's Liability.

LONDON, April 13.
PARIS:—The Council of Four has fixed the provisional sum which Germany must pay for restitution and reparation at 125,000 million francs, of which 50 per cent. will be allotted to France. The whole sum will be paid in gold, raw materials and negotiable securities in annual instalments, the minimum amount of which will be laid down in the Peace Treaty. Germany must make restitution and reparation in full, as it is impossible at present, to fix the price to be paid owing to variation in prices of raw materials; and lastly, the cost of French military pensions, namely, 4,000 million francs yearly must also be paid by Germany.

American National Banks.

Record Resources.

LONDON, April 14.
NEW YORK:—The Controller of Currency announces that the resources of the National Banks amount to \$ 20,017,000,000, which is a record.

Wind and Weather Difficulties.

Complicated Position.

LONDON, April 14.
The matter of wind and weather over the Atlantic is regarded as the principal difficulty in connection with the great attempted Trans-Oceanic flight. The sea surface condition in no way corresponds to the upper air. The fact that the wind frequently travels north and south instead of the east and west, renders the dependable forecast almost impossible. The wind will probably be on the beam of the fliers and will result in a marked drift, which no aeronautical instrument is yet capable of determining. The only means the fliers have of discovering the locality is by keeping in wireless touch with ships. Even where due allowance for wind can be ascertained, the drift must lengthen the journey. Another important consideration is, how far advantage may be taken of the wind, without opening the throttle of the engine to the fullest extent, and herein a compromise will be struck, due attention being paid to the need of keeping the engine always with in its work. The position is complicated by sudden wind changes necessitating the pilot simply taking his chance of fog, which is the aviator's worst enemy, and which is at present prevalent over Newfoundland. Experts differ regarding the superior merit of the simple or multiple engine, but it is noteworthy that the Australian Hawker, the news of the beginning of whose flight is waited with intense interest, favours the former, which is embodied in the Sopwith aeroplane on which he is relying. Engine will be severely tried, and it is roughly estimated that it will do two million revolutions without interruption.

Civilian Flying.

LONDON, April 14.
In the House of Commons, General Seely stated that Civilian flying will begin on the 1st May.

Late Lieut. Evans.

Body Washed up at Zeebrugge.

LONDON April 14.
OSTEND:—The body of Lieutenant Walter Evans has been washed up at Zeebrugge. Lieutenant Evans was last seen in an aerial duel with the German aviator Blakenberg, on the 27th June, 1918.

German Indemnity.

British Demand.

LONDON, April 14.
Mr. Claude Lowther has telegraphed to Mr. Lloyd George, assuring him that Mr. Kennedy Jones' message was framed in no spirit of disloyalty, and hoping that what Germany would have to pay to-day, would be merely payment on account of the amount she will finally have to pay, which Mr. Lowther hopes will not be decided until the potential resource of Germany can be more easily gauged than at present. Mr. Lloyd George replied that experts were taking full account of further possibilities.

Position at Dusseldorf.

Spartacists Ejected.

LONDON, April 13.
COPENHAGEN:—A message from Dusseldorf states that after an extremely violent bombardment, Government troops ejected the Spartacists from the Auerbik Market Place. The majority of Spartacists fled in the direction of Eller.

Anarchical Crimes Bill.

Numerous Telegrams to Mr. Montagu.

LONDON, April 10.
Replying to M. Spoor Mr. Fisher stated that Mr. Montagu had received numerous telegrams from individuals and associations praying that the Crown would disallow the Anarchical Crimes Bill but no telegram purporting to be from the moderate party as such had been received.

Bolshevism in Finland.

Series of Outrages.

LONDON, April 14.
STOCKHOLM:—A message from Helsinki states that eight persons have been arrested at Viborg and one at Helsinki in connection with the plot to blow up the Officer's Club at Viborg, an important bridge at Viborg and an ammunition depot. Outrages were planned for the end of April in co-ordination with a Bolshevik attack on Finland, while a revolt was planned to break out in Sweden and Norway on the same day.

Delhi Riots.

"Times" Severe Criticism.

LONDON, April 10.
In connection with the Delhi Riots the "Times" severely criticises the Government generally and Mr. Montagu in particular for not keeping the public informed of events in India and Egypt. It says the cables are choked with Government messages, large proportion of which are now unnecessary and press messages are consequently often delayed several days. Mr. Montagu or his deputies knew all about the Delhi Riot the day after they occurred but the public was ignorant of them for nine days. The "Times" declares that Mr. Montagu's whole policy in the matter of publicity is arousing even among those anxious to support him most unwelcome suspicion of his methods. Mr. Montagu adopt a different course. It trusts that next time anything important occurs in India he will promptly issue an official statement.

The Public Service Commission.

Mr. Fisher's Statement.

LONDON, April 10.
In Commons replying to Mr. Perkins Mr. Fisher stated that the Government of India in consultation with the Local Government was dealing with the recommendations of the Public Service Commission including the raising of pensions of Police Officers. The recommendations covered a large field and were not free from intricacy. The Government of India assured Mr. Montagu that there would be no unavoidable delay in submitting the proposals.

Serious Rioting in Cairo.

Heavy Loss of Life.

LONDON, April 13.
CAIRO, April 13th:—Serious Rioting has occurred during the past three days in Cairo, the mob chiefly attacking the Armenians. Thirty-eight have been killed and hundred injured during the last fortnight hours. All Armenians are now under military protection. Collisions between troops and mob resulted in numerous casualties amongst rioters. Twenty-two civilians have been killed and forty-seven taken to hospital. Large proportion of these casualties being due to outrages by the mob. Five British Soldiers including two unarmed Indians have been murdered. The mob attacked the troops at Alexandria and latter fired killing seventeen and wounding many. Order was finally restored.

Railway Administration in India.

Comprehensive Inquiry Arranged.

LONDON, April 9.
In Commons replying to Mr. Bellairs Mr. Fisher stated that the secretary of state was not aware that standard of efficiency in Indian Railway Administration was relatively low or that famine relief measures were impeded by inability of Railways to carry supplies but with a view to ascertaining what improvements were possible he had already arranged with the Government of India for comprehensive inquiry by a committee into the whole question of management. The committee would doubtless take into account any legislation dealing with transportation that Parliament might enact and would consider whether similar arrangements were applicable to India. The secretary of state entirely agreed with the questioner regarding the necessity for avoiding departmental competition.

Inspector General of Police in Bombay.

Appointment of a Civilian.

Mr. Fisher's Evasive Reply.

LONDON, April 10.
Sir Gilbert Wills asked a question regarding the appointment of a Civil Servant as the Inspector General of Police in Bombay and pointed out that there were several police officers of over twenty years service in the force. Mr. Fisher replied that it was well understood that local Government might select for this post the officer it judged best fitted whether within or outside the Police Department.

House Breaking and Theft.

European Convicted.

COONOR, April 17.
Today the First Class Magistrate sentenced Alfred Johnson, 102nd Battery, R. F. A. Quetta to three months rigorous imprisonment for house breaking and theft in the Bazar Hill Camp Sergeants Mess. Fifteen days for cheating and fifteen days for false imprisonment the sentences to run consecutively and ordering the torn cheques, 160 rupees etc. found on the accused's possession to be returned to the Bazar Hill Camp.

The "City of Karachi" from Liverpool arrived in Calcutta on Tuesday. The liner had on Board 27 brides. The queen of Thibaw, Late ex-king of Burma, who arrived here from Bombay left for Rangoon yesterday. She was accompanied by two daughters and one grand daughter. A number of Burmese residents in Calcutta were present at the Outram Ghat to see the party off.

The Tea Trade.

Preference for India and Ceylon.

LONDON, April 13.
In connection with the reports that the Treasury has under consideration the question of preference for India and Ceylon tea, the "Times" Trade Supplement points out that in 1917 India and Ceylon supplied the United Kingdom with 88 per cent. of tea requirements, and China with 6 per cent., and probably the demand for tea will exceed the supply during the next few years. Thus British-grown teas do not at present require protection. The feeling in Mincing Lane is that protection would be disadvantageous tending to deprive London of her pride of place as a re-exporting centre. On the contrary it is suggested that an extra duty should be levied on all teas shipped to the United Kingdom from ports other than the country of origin, which would tend to attract to London 22,000,000 pounds weight to Java tea previously imported from Amsterdam.

Negotiations with Leaders.

DELHI, April 15.

(Delayed in transmission.)

The Chief Commissioner resumed negotiations at the Town Hall this morning with the political leaders here. Swami Shradananda was present. The leaders communicating their version to the Chief Commissioner, the latter read to them the last "communique" issued by the Government of India. That being done, the leaders suggested that the leading men of all trades should be invited to a meeting and persuaded to resume their business. It was further mentioned that efforts should be made to induce the butchers to slaughter goats during the day. The meeting was adjourned until 3 P.M. to carry out the wishes of the leaders. In the meantime Hakim Ajmal Khan used his efforts to induce the butchers to resume work and his efforts proved successful. A large number of tradesmen then met the authorities at 3 P.M. It was stated that the reason for the strike was the Order made against Mr. Gandhi, and one of the reasons for its maintenance for these five days was the suspicion in the minds of the public generally that their leaders were going to be arrested. The Chief Commissioner assured the meeting that there was no such intention present in the mind of the Government. It was thereupon suggested that handbills should be issued broadcast over the signature of the Chief Commissioner containing a statement that the Government did not intend to arrest the leaders and also announcing that Mr. Gandhi was in Ahmedabad, was free and in good health, that the Chief Commissioner would communicate to the Government of India that the strike was due to the orders made against Mr. Gandhi. The fact of the slaughter house having resumed work was also announced at the meeting. The Chief Commissioner undertook to issue handbills in the manner suggested and Dr. Ansari's draft in Urdu in that connection was approved by the meeting. It was hoped that shops would open in the evening even for one hour at least.

Disorder at Kasur.

Station Attacks.

LAHORE, April 15.
The events at Kasur on Saturday were the direct outcome of the riots at Amritsar, with which Kasur has very close business relations. These enabled Amritsar to exercise an economic pressure which compelled the closing of shops at Kasur, thus giving the agitators a fair field amongst the idle portion of the populace. On Saturday morning disorder broke out and the station was attacked and considerable damage was done in the Booking Office, while the telegraph wires were also cut. A train from Ferozepore was attacked and two European soldiers assaulted. The mob also attacked the Post and Treasury offices. At the Treasury fire was opened upon the rioters. Military reinforcements from Ferozepore quickly arrived to patrol the city, and quiet was restored.

The Present Situation.

Statement by the Governor.

BOMBAY, April 16.
A representative meeting of the citizens of Bombay European and Indian, was held this evening in the science College Hall at the invitation of the Government, when His Excellency Sir George Lloyd made a statement regarding the present situation, and asked the public to co-operate with the Government in maintaining law and order. His Excellency said that they were faced with the most serious situation. It is said that the present unrest is due to the passing of the Rowlatt Act. He was himself convinced that the Act would not have been passed unless there was real need for it, and he was further convinced that the Government of India would not apply the Act to any presidency without consulting the local Government. Further, the Act could not be put into operation for another six months until the expiry of the Defence of India Act. There were not lacking mischief-makers who, for their own purposes, had alarmed the ignorant masses, failing to explain the exact scope and meaning of the Act. The disquiet over the Rowlatt Act was being exploited by some who had larger and more dangerous aims in view than the repeal of the Act. The present disturbance, His Excellency said, had none of the characteristics of constitutional agitation. Loyal and honest men really desiring to change Government's mind would exhaust every constitutional method before committing themselves to wild resolves. His Excellency's Government had never interfered with orderly meetings, and had always allowed free expression of public opinion even when violently expressed. The police and the military, in the face of great difficulties, had exercised praiseworthy moderation, tact and patience. Government's moderation and patience were met with open advocacy of law-breaking, commitment of crime, murder, arson and pillage. He cited the tragic occurrences at Ahmedabad and Viramgaum, and pointed out that they indicated revolutionary activity rather than agitation. He exhorted them to reflect on the inevitable results which would follow, teaching the masses disobedience to law. The Government would not suffer it. They would deal promptly and adequately with the

situation, but it was they (leading citizens and masses) that would suffer the most. Their lives, property, industries and good names were at stake. The Bombay Presidency was famous for the happy relations existing between Europeans and Indians. His Excellency's main desire in coming to the Bombay Presidency was to link still closer these relations and lead the Presidency in all wise reforms. He urged them all to openly denounce this revolutionary spirit. If they, the leaders of opinion, did not set their faces against doctrines of lawlessness, they would inevitably be the first to reap the whirlwind, of which others had shown the wind. He reminded them that the Government had acted with patience and restraint, and it was now the duty of the people to aid the Government, giving it their utmost moral, material and physical support, and not simply to disapprove, but also actively condemn and combat those forces threatening the future prosperity of India. He enjoined on the leaders to get together and condemn in no uncertain voice the forces and movements which were leading to disturbances and rebellion.

Recent Disturbances.

Times of India's View.

Bombay, April 16.

Referring to the disturbances in different parts of India the "Times" to-day in its leading article says an organisation exists behind the mob working through the lowest elements in the population. The men who have been publicly leading the passive resistance movement are not the men in the remotest degree who have organised this campaign of murder, arson and riot. They also prepared the field. They raised the spirit of lawlessness which was receptive of poison, but others have directed the storm which they assisted to raise. There are behind the out breaks artful designing men who are aiming at revolution in India regardless of the consequences and are supported outside India by men who are the enemies of all society. We may retrieve part of the 20 years we are thrown back if we all, without exception, immediately rally to the support of authority leaving all other issues for the future in a determination to deal with forces which would lead us by straight and certain paths to Bolshevism.

Suspended Work of Satyagrahis.

Martial Law Withdrawn.

BOMBAY April 15.

A special correspondent of the Associated Press, who returned from Ahmedabad this morning, confirms the reports which already appeared of the rioting and destruction of life and property which had taken place since Thursday last. The city is now quiet and order completely restored. Martial law was withdrawn yesterday (Monday) morning. It is expected that work will be generally resumed to-day. Mr. Gandhi's exhortations having apparently had their effect. A gratifying feature of the situation to-day is the absence of any feeling of resentment against the authorities, it being recognised that the measures taken were under the circumstances inevitable. Throughout the trouble the local "Satyagraha" leaders were constantly to be seen beseeching the crowds in Mr. Gandhi's name to disperse and keep peace. More than one "Satyagraha" leader bears marks of injuries sustained during the work and but for their efforts more damage to life and property would have been done. The outbreak came as a surprise to the authorities and to the majority of the people of the city. A feature of the outrages was that they seemed to have been premeditated. Action must have been concerted as most of the public buildings were set on fire practically simultaneously, some organisation having evidently been at work among the rowdy elements beforehand. A further point in this connection is that apart from some damage to the Beehive Flour Mill it is noticeable that the damage is confined to the Government buildings. The systematic destruction of Telegraph line as far as Nadiad is another noticeable feature. While the Government buildings were being attacked a mob marched to the Bank of Bombay near by, but were driven back by fire from the armed guard stationed there. Mr. Pratt Commissioner, gave Mr. Gandhi every assistance in his work of pacification. The Martial Law regulations were relaxed in order to facilitate him.

Mr. Gandhi's Speech.

A huge mass meeting was held yesterday (Monday) evening at Sabarmati when Mr. Gandhi delivered an address in Gujarati, 9,000 copies of which were distributed to the crowd. He said he was sorry that he had overestimated the chances of Satyagraha being understood by the masses. It was a serious question for him whether he could at all, whilst the spirit of violence continued, seek re-arrest by going to Delhi. It was a matter of shame for them that the English residents were obliged to leave their bungalows and confine themselves to a few well-protected houses. It was their duty to treat them as their brothers and assure them of their absolute "sara fides." It was necessary to do penance for the past deeds. Some people consider that his release was due to the deeds of lawlessness and violence. Mr. Gandhi himself did not think so at all. After all, what was burnt was national property and it was a national loss. Mr. Gandhi himself felt his responsibility was greater than anybody else's. He therefore proposed the greatest penance for him which was to forego the contemplated visit to Delhi. He further proposed to observe a three day's fast. He appealed to the people to show their affection for him intelligently by understanding his methods and then adopting them, and he concluded by saying:—"In my opinion there were clever men behind the lawless deeds and they showed concerted action." He commended his book in Hindi on "Swarajya" to the attention of such men.

Situation at Ahmedabad.

BOMBAY, April 16.

A Bombay Government Press communique states:—Mr. Gandhi addressed a large mass meeting at Ahmedabad on the evening of the 14th instant, at which he condemned resort to violence. The night passed off quietly and the situation yesterday was fairly normal, business has been generally resumed and many mills opened, though attendance was below normal. The workers were quiet. The police are being continuously reinforced and are resuming normal duties, but important points in the city are still held by military pickets, which patrol the main streets. The Courts and offices reopened and have been working since yesterday.

Rioting at Pydhownie.

11 Persons Charged.

Eleven other people were to-day charged before the bench of Honorary Magistrate with rioting at Pydhownie on Friday last. Fines ranging from two to five rupees were imposed.

Burman Disapproval.

RANGOON, April 16.

Leading Burmans are arranging a mass meeting to express their disapproval of the agitation, the Rowlatt Legislation and to dissociate Burma from the movement.

Police Precautions.

The Commissioner of Police has issued a notice that no processions, meetings or assemblies (except funeral processions) on the public roads shall be held without a license application for which is to be made to the Commissioner.

Passive Resistance Impossible.

A Calcutta Manifesto.

CALCUTTA, April 16.

A manifesto over the signature of Raja Pearl Mohan, Mukherjee, Maharaja Munindra Chandra Nandi, Sir R. N. Mukherjee, Sir B. C. Mitter and Messrs. Surrindranath Bonnerjee, Baikunta Nath Sen, Ambica Churn Mazumdar, Sitanath Roy, Ananda Chundu Roy, Krishna Kumar Mitter, Satyananda Bose, Altaf Ali and others has been issued to-day regarding the present situation. After deploring the recent events in Calcutta and other parts of India, the manifesto says:—"The Passive Resistance in connection with the Rowlatt Act is unsound in principle and impossible in practice. We recognise the high motives of the illustrious author of the movement, but we cannot help thinking that he did not anticipate the grave results which have followed in its train and which the whole country now laments. In conclusion the manifesto says:—"We drew attention of the Government to the embittered state of public feeling. The manifesto also calls the countrymen to do all in their power to eliminate all elements of disorder and to create calm atmosphere, free from passion and conflict helpful to discussion of reforms and appeals to Government to help in creating such atmosphere by following policy of conciliation and consultation with the leaders of the community."

Violent Methods Deprecated.

The Muslim Association has passed a resolution strongly deprecating violent methods adopted by the champions of the so-called Passive Resistance and while always ready to lend cordial support to any genuine effort at the Hindu Moslem Unity, placing on record its sense of strong disapproval of unprecedented innovation of converting the Moslem places of worship into public platforms for political propaganda, thus violating their sanctity and endangering their safety and finally earnestly appealing to all Muslims to maintain the traditional attitude of loyalty and arrange themselves on the side of law, order and good Government.

Mrs. Besant at Simla.

Interview with Associated Press.

SIMLA, April 16.

Mrs. Besant arrived at Simla this morning and left in the evening for Bombay via Delhi. In the course of an interview with the Associated Press Representative she said that ever since she came to India in 1893 her central idea had been to bring India nearer to England and to strengthen the British connection. In 1878, she had published a little book on "India; England and Afghanistan", urging reform for India. She worked with the late Mr. Bradlaugh and the Indian deputation that went over to England in the eighties and also with Mr. Dadabhai Naoroji in his election campaign. She had always emphasised the absolute necessity for both committees of the union between England and India, and believed that separation would be fatal to both. When she went back to England from time to time, she emphasised the necessity of reform in India, if the connection were to be maintained, and in India she constantly lectured on the lines which a rounded Indian self-respect and Indian patriotism. For this reason she led an educational movement essentially Indian in spirit, and which combined loyalty to the King with freedom for Indians. This movement has developed into the present University at Benares and many other schools and colleges. When she last went to England in 1914, she lectured on the necessity of giving India self-government, and on returning to India she suggested the idea of a Home Rule League. It was then started as an organisation, but in 1915 the British auxiliary was started in London, and in 1916 it was started definitely in India. Its objects were to maintain the British connection and to gain Home Rule by constitutional and law abiding agitation. In 1914, she started the news paper, "New India" on these lines. Her belief was and still is that large reforms are necessary to preserve the connection and that bureaucratic form of Government must be changed into responsible form. The proclamation of August 20th with the coming of Mr. Montague to India brought this ideal within reasonable limits of time, and while she considered the Montague-Chelmsford proposals disappointing, because they did not introduce the beginning of the responsible Government into the Central Government of India and gave no real power of the purse, they would with the modifications as asked for by the Bombay Congress and the Bombay Moderate conference, which are fundamentally alike, offer a substantial step of advance. She therefore considers it necessary that all Indian parties should drop their antagonism and work for the proposals. The Delhi Congress destroyed a very hopeful position by breaking the compromise arrived at with the moderates who attended the Bombay Congress, and practically rejected the Montague-Chelmsford proposals by refusing diarchy in the Provinces.

Referring to the present situation in India, Mrs. Besant said that when she first heard Mr. Gandhi's proposals, what was then called Passive Resistance, she refused to commit herself to it until she knew what methods of resistance were proposed. The present bill regarding the possession of seditious literature which is now being circulated, is held over and the Rowlatt Act is so largely changed, that it ought not to come into force except that a good citizen can resist. Under these circumstances it was proposed by Mr. Gandhi that the agitation against it should include the breaking of other laws. Mrs. Besant has vigorously opposed this on the ground that it would lead to a general disregard

of law, and consequently to riot and bloodshed. While she recognises that Mr. Gandhi himself would not injure any one she considers that the open breaking of laws hitherto obeyed must inevitably stimulate disorder which would culminate in riot. This is unhappily proved to be the case. No one who knows India has any doubt that revolutionary movements do exist in certain parts and with the upheaval of disorder throughout Europe and the danger of its spreading into Asia, she considers the present movement most unfavourable for a law breaking campaign. She therefore considers it the duty of all Indian leaders who are working for liberty and are opposed to violence to do their utmost to preserve calm in their districts and to assist the Government in preserving order and in putting down violence the continuance of which will make the passage of Reforms impossible.

Shops in Lahore.

Order Issued to People.

LAHORE, April 17.

[Under Martial Law, order has been issued directing the people to open their shops by 2 p.m. to-day (Thursday). In default, shops will be opened by force and property confiscated. Owners will be liable to be punished.]

Their Excellencies Lord and Lady

Willington.

Public Reception at Ootacamund.

OOTACAMUND, April 17.

The public reception to Their Excellencies Lord and Lady Willington was attended by almost every ratepayer including General Sladen and officers and families the station and the Presidents of the Nilgiri Planters and Nilgiri Trades Association. The Chairman of the Municipality read the Municipal Address and presented a well got up basket comprising mounted sambar horn and then introduced the members of the Municipal Council after which the collector introduced the principal residents. His Excellency on arrival passed through the triumphal archway before which were formed in line boy scouts and girl guides. His Excellency was received by a Guard of Honour of 1000 men from the Meti and Adigharetti camps under Captain Macmahon, D. S. O. Their Excellencies were received by military and private Secretaries and A. D. Cs. The usual salutes were fired from the Stonehouse Battery.

H. E. The Governor's Reply.

His Excellency Lord Willington in reply to the Municipal address said:—"I warmly thank you on behalf of Lady Willington and myself for your very kind welcome to us both on our arrival in an official capacity to Ootacamund. We still retain the delightful recollections of a short visit which we paid to Lord Pentland here in the year 1914 and are very glad to feel that the present Governor and his wife may have more frequent opportunities of renewing their health and vigour in the wonderful climate and among the charming surroundings of what you may justly claim to be the "Queen of Hill Stations" in India. I notice in your address that you express satisfaction at the generous treatment which you have received from previous Governors and Governments of Madras. Let me express at once the sincere hope that the interest in your Municipal activities by the present Governor and his Government may prove to be as real and as satisfying as that of their predecessors. The value of Ootacamund as a health resort has always been recognised by the Madras Government and I notice from past records that the Government has granted you over a lakh of rupees for various sanitary improvements in the past five years. I find also that an estimate was sanctioned in 1915 for the construction of fifty model cow stalls and ten dairy rooms at Kodappamund, but unfortunately Government has hitherto been unable to make any allotment to meet the cost of executing these works. I can assure you that this most important item has been placed high on the list of applications for grants for the current year and that I shall endeavour to ensure that as large a grant as can be allotted shall be earmarked for this most desirable object. I am also delighted to see that substantial sums have been spent on the education both of the children of those who are permanent residents and of those who are yearly visitors to Ootacamund. Before long we shall have another important educational institution in our near neighbourhood for as you know the St. George's Homes, which have hitherto been housed in very cramped quarters in Kodaikanal are to be given new buildings here and it is the earnest hope of all who take an interest in the education of the Anglo-Indian community, that the St. George's Homes will soon rival the fame of the St. Andrew's Homes at Kalimpong. You tell me that one of your principal needs is that erection of a town hall. I do not think that this matter has hitherto been brought to the notice of Government, but if representation and when you find it necessary to make any to us with regard to it. I can assure you that careful consideration will be given to any proposals and plans that may be submitted. I fully appreciate the desirability of a satisfactory lighting installation which you lay stress upon in your address. I understand that Government has in the past shown their readiness to assist in this matter by offering you the services of its engineers and I can assure you that every facility will be given by the loan of the Government electrical expert to ensure that any scheme that may be decided on shall be thoroughly efficient and capable of future development. Several proposals are at present before my Government and are receiving very careful consideration and I hope that in the very near future your eager anticipations will materialize. Government will be prepared to render you all possible assistance in the matter and have already proposed to instruct their expert Mr. Greenwood to prepare a detailed scheme if you can see your way to the payment of the prescribed fees. Let me thank you very sincerely for your generous references to my life and experiences in the sister province of Bombay. Such knowledge of Indian administration as I may have secured, after nearly six years of work in that presidency, will, I trust, stand me in good stead in undertaking the important duties that lie before me, and while once again thanking you for the cordiality of your welcome, I would have you rest assured that Lady Willington and I will spare no effort in co-operating with you to increase year by year the amenities and attractions of Ootacamund."

[2 వ పేజీ తరువాయి]

గాజుమేర వరకు తాలూకా బోర్డులకు లేకుండుటయు
 గంకగాదా ఈ యాలస్యమును కేరలు దొరలను వారు
 గ్రహణ భూతులకారని యనుమానింప దగియున్నది. ఈసంద
 బ్ధమున దొరలను వారియ్య ప్రకులతయును కూడ వింతక
 గానించును. సమర్థులను, అనుభూతులగు వారును దొరకి
 న్నట్లు తాము బోర్డులకిట్టి స్వాతంత్ర్య మిచ్చుటకు సంసిద్ధు
 లగునామని చెప్పుచుండును. తమచే నిజమింత అను
 కర్యము ప్రసిద్ధులగుట వ్యవహారము, కొడువ
 కుని వారులచున్నట్లు మన యభివృద్ధి నూహించ
 కలము. ప్రతితాలూకాకు ప్రత్యేకము తాలూకా బోర్డునిచ్చి
 మిన్నిక కర్మలనుభ్య పాద్రించి కాకనాడ తాలూకా
 గోర్డువారును మండలసభల వారును, తీర్మానించి తొలుపు
 కున్నరీతిని జిల్లాబోర్డులకు యెత్తిచేసి తాలూకాబోర్డు ప్రత్యే
 కముగా నింపజేయించి బోర్డుల కెక్కువ స్వాతంత్ర్యము
 చేచ్చిన పక్షమున స్థానిక స్వరీతికలనము జరుగదనుకుట
 సస్పరికము.

జేతమునందంతట సక్రమాదోశనము వ్యాపించియున్న
 ది. అంగ్లేయు ప్రభుత్వము చురజేతములకు ప్రసాదించిన విద్య
 వేలన మనజేతములు యూహించుటలతో సర్వవిధముల సరి
 కాదనివారని దృష్టాంతపూర్వకముగా ప్రుపఠపఠజేసి, జిల్లా
 కలెక్టరు పదవిమొదలు పార్లమెంటువరకును భారతీయులు
 కాజ్యకార్య ధురంధరత్వమునకు గెలుచుకొను నిరూపించు
 కున్నాడు. అప్పుడేకాదనుకు అంగ్లేషులు సాంక్షిక్యమునం
 ది. అంగ్లేయులచేతములగునయియు యూహించుకొనుటకు మండి
 తలకన్న మనవారిపాత్రాభ్యుదయే హెచ్చుకొన్నది. వైద్య
 వేదమున వ్యాఖ్యానములందు కాస్త్రురరిశోధమునందు విద్యా
 శ్రోభమునందు సర్వమతసాగరముగానయియు వర్తకమునకు
 ప్రజాసరికలనమునందు యూహించుటలతో సమాశక్తి
 కిట్లులు కొన్ని వేలల తమతంత్రములకు వెల్లడించుచున్న
 వారిని బాహులుగా భావించుకొనుచున్నది. వాస్తవము
 కేరలుల జాతులకు అరకాశములనింకను పంపితిమియును
 గావించుచుండుటలన జేతమునందు సంతుష్టి హెచ్చుచున్నది.

రాజ్యపు రాజ్యాంగ సంస్కరణములం దిట్టి కృత్యం
 నులు యాత్రుమాయనని మనమనకుంటిమి గాని అట్లు జరుగ నీ
 రదని యీ చురకలపు చర్యలవలన తెల్లనుమ్యును. ఈ వార
 మనములకు పార్లమెంటుసభ్యులు కొందఱు సంఘముగ జేరి
 మనజేతమునకు బాధ్యతాయిత పరిపాలన మునకుటకు నీకు
 చేసించిరి. వారిప్రతిభుత్వములకు భగవంతుడు తోడ్పడుచి సభరి
 కృత్యము చేయుగాక! మనజేతమునిపుడు ప్రజానాతకులకు
 వారు సమకల్యులైనను భిన్నాభిప్రాయములకు వెలిబుచ్చి
 తాత్కాలికపరమముగా కొరకు అనివారుల బుజ్జగింపుటకు
 గొందఱు ఒడబడుటయు కొందఱు దవ్వగనుటయు జూ
 చి ప్రజల యర్హియమనొందుటకు కారణమగుచున్నది. అం
 గ్లేయు సామ్రాజ్యముతో హిందూజేతము కాల్యక సంబంధము
 గల్గి పరిల్లరలెని అన్ని కత్తులవారును నిష్కలకహృదయులై
 గల్గియున్నారు. అంగ్లేయులకల ప్రాముఖ్యత బాధ్యతా
 యిత ప్రభుత్వము (అరగా భారతీయుల ప్రాముఖ్యత పరిపా
 లనమందు హెచ్చుగనుండుట) క్రమక్రమముగ మనకు రాకల
 యైనవియు అంగ్లేయులకు ప్రాముఖ్యత క్రమక్రమముగ
 తగ్గరలెని కొరవారు మితవారును. చురజేతముల పరిపాల
 నార్హతకు సమర్థతను అధికారవర్గపువారే అంగీకరించినయి
 న్నారుగాన చురజేతప్రభుత్వము శీఘ్రముగ దనుచేసి మనకు
 పరిపాలనాదత్తులగు శీఘ్రముగా వినంతలెని కొరవారు
 అంగీకరణములు. కాలభేదము తప్ప వీరుపురసంకల్ప మొక్క
 టిరేను. రాజనీతికొనియును రాజతంత్ర నిపుణులగు నగు పరి
 పాలకులు వీరుపురభారములకు గొనించి జేకేరే నూదామక
 మన రాజ్యాంగనిధానమును శీఘ్రముగ నిర్ణయించి జేతమున
 జూరెని నెలకొల్పియు గాక యనినమ్ముచున్నాడను. ఇక
 మీ యుగ్రాసనాధిపతి నెన్నుకొని సభాకార్యక్రమమునకు ప్రక
 మింపుడని కొరవారు విరమించుచున్నాడను.

అధ్యక్షకోపవాదము.

(నిన్నటి తరువాయి)

సాక్షిత్వవాదమునైనా జేతములు-వారికి సమాధానము.
 దొరలనువారి పుణ్యము యని మనమిప్పుడు కడుపు
 చల్ల కడకుండ పోయిగానున్నారను గదా. మనకి
 సాక్షిత్వంత్వపు గొడవ యెందుకనువారు కొందఱున్నారు.
 వారికిట్లు సమాధానము చెప్పవలసియున్నది. మానోగింబు
 అ కాదును సర్వజనులకు సభ్యులనీయుము. సాధారణముగా

మాన మనగా గౌరవము ప్రాప్తి నెరుగక బయ
 గొంపల బురుగుచున్నది. ఏమియునా మేల్చే గౌరవమునో గూడి
 న తీరనముకే జరుగు యత్నించుట. చురజేతముకే కొన్ని
 కొన్ని వ్యవహారములతో జేతములకుంటి ఖానాకరత మనక
 నూన్యులు గానున్నాడు. తేగాతరములను, భూదాతరముల
 నును మనము పోయివచ్చుచేదనయత్నించుము గాగరబునుచున్నది.
 ఇతర జేతములన నేల? ది? ది? సామ్రాజ్యములతో జేత ఆస్తి
 లియు, కనడా మొదలగు గాస్తిములను గూడ మనకుంక
 నలసిన గౌరవములేక. మనకిచ్చాము. దేశంక, మితరకర
 కుండ్రను భరకఖండములకు వచ్చినవాడనినోదనే యాజే
 కముల నీచుకుగా నెక్కలకునున్నాడు. వానాశికి
 చురల నాజేతములకు వారియ్యులకు నూర వారికీయము
 కావున్నది. దీనికలకతకు యుక్తుకాగలను గాస్తిగా
 నిచ యముల నుకముకరతా గుల చురులయే
 ఆ జేతములు సుకంతిగాస్తిములు. పరకంతులభావ
 ను అవారములుగా నుండరము నట్టివారి సాహచర్యముల
 నక దనుకును నీచతలవలనమనము వాయునా. ఆయూ
 నా సరియగునో కొనా యిప్పుడు విచారంక నరనముకాదు.
 మన యందున్న లోటును దీర్చికొని జాకయందలతో సమాన
 లయిపొందుకుటకై యత్నించుట మన కరక్యకర్తవ్యము.
 అప్పుడే పరమాధ్యక్షుడుగొన్న సామ్రాజ్యములకుంక కలిగెను
 లాభములు జేకపోలేదు.

సాక్షిత్వవాదము నిర్వాహక రాజకర్తకి బాధక
 మేమోదని సంజయము వాక్కుచికిరి గొందఱుండచున్నాడు.
 ఈ సంజయము వాంఛించదగినది. భరకఖండము ది? ది? సా
 మ్రాజ్యములతో నంతవ్యాపకముగా నంబు కర్తవ్యకే గొంబికి స్వా
 తంత్ర్యము భారతీయుల కర్తవ్యనీతుమే యియు, వారిని
 కాలగ్రామముగా నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నారయియు
 దొరలనువారు ప్రతిష్ఠ చేసినవ్యవస్థ స్వాతంత్ర్యవాదము
 రాజకర్తకి వారము కానేరదు. ఏకాలపించెంతమట్టుకు
 స్వాతంత్ర్యము ప్రజలకుండరలెను విషయముగా ప్రభు
 తులము ప్రజలకు కల్గి యుండవలెను అందులకు
 గాజనోకా సంజయము కలగరలసిన పరిచయ ది? ది? సా
 మ్రాజ్యముతో సంబంధముండవలెనని యొందినో నని
 దోకాచికియే నుకును. అట్టి చింతకలవాదోకర్త రకకర్త
 నైన నుండవచ్చును. నాన కుతమానినవారు నేటి చెప్ప
 నకర్తలెను.

కావున, జేతపరిపాలనము చురకయన స్వాతంత్ర్య
 ము మనకు సర్వవిధముల గోరకగియున్నది. ఈ విషయ
 మున మనముచేయు యత్నములన్నియు నేరములుగా నుండ
 వలయును. కొన్ని కొన్ని చిల్లరవిషయములతో కల్గియు
 భేదము అంబుల వికరముగాను. వారి జేతాధిపత్య కాంక్ష
 కములకు నెద్దవిషయములతో నొకటి యేటికొనిన జేతా
 కటికతోటికొనిన యెట్లు ప్రకర్తయియు కార్యభంగమునకు
 దగ్గలవారి. మనలో మనకు గొన్నియూ వారభేదము అన్న
 మాట సత్యము. వారి యాభేదముల సర్వసామ్యమున కే
 కొన్నెత్తికై యత్నించు విషయముగ నెట్లు గాగరగినికావు
 గోరకము కొందఱును చేసిగొని జేసినో యాకాయములకు
 గల్గించుకొనుట కార్యవాదము వారికాని పాక్షిక్కుల కను
 వికము.

మనలో గొందఱు కన్యకాగోష్ఠివారి గారి
 గారి ప్రతిపాదనలకు భూదాతరముల గారి జ్యేషఠియలై తగ
 నివని. నిందలకు కార్యములు నెడరచ్చుకొని యెన్నుకును
 చక్కబడవు. మనకు గాకలసినదెన్నియో చక్కగా గగి
 హించి, యంతరాములు తెచ్చుకచ్చుకు వారిపై దృష్టి కడల
 నీయకు, యెరులదెగతేక, కానిసభముల భోజ మనకుంక
 నిర్వికల్ప సంకల్పముతో చేసిగొనినయెల కార్యనిర్వహక
 పోను. మనము మానకపోయిన మనవిల్లయున వారివిల్లయున
 మానకపోను.

ఆంగ్లేయ్యము.

ఆంగ్లేయ్యమునుబాగు యొకటి, రెండుమాటలు చెప్పె
 దను. ఆంగ్లేయ యొక్క స్వాభివృద్ధికై యత్నించుటయే యీ
 యుద్యమపు ప్రయోజనము. ఆంగ్లేయజేతముల నొక ప్ర
 త్యేక రాష్ట్రముగా నేర్పడుటకై యత్నిం
 చుట దీని లో నేక జేతము. ఈ విషయము
 తొలుతల్ల జరిగిన చురలతో వాగివిడులపై జ్యేషఠమున
 మందించు మాటలు కొన్నికొన్ని నివలసినవిగాని, రానురాను
 ఈవాదము కుద్రయియు సర్వసాధరణీయ మయింది. కర్వకర
 సోకార్యకర్త మిత్తుకున్న రాష్ట్రముల మార్పలని కచ్చివస్తాను.

ఒక్కొక్కజేతవాద వ్యాపించియున్న జేతంకయు నొక్కొక్క
 రాష్ట్రముగా నేర్పడుట సర్వవిధముల సమాచలముగా
 నుండును. ఇదియే ప్రత్యేకరాష్ట్ర రాష్ట్రవాదము తాత్పర్యము.
 ఆంగ్లేయ్యము ఫలసిద్ధికై దొరలనువారి సాహచర్యము
 తేకయే మనముచేసికొనవలసిన కలనకములున్నవి. ఆంగ్లే
 షావాభివృద్ధియు వాస్తవవాద్యుల వృద్ధియు నింక ముఖ్య
 ములు. ఆంగ్లేయ్యమున కాంధ్రభాషయే యాశ్రయము.
 ఆంగ్లేషావాభివృద్ధియే ప్రయోజనముగా వాస్తవవాద్యులరెవ
 రైనిమిది సురక్ష్యములకొందట స్థాపించవలసిన అప్పటికొ
 ణ్ణోద్యమ ముండుటలేదు. కాని, యది సాహిత్యపరిచయ
 ది? ది? సామ్రాజ్యముగా నున్నదనియే భావించవలయును. ఆంగ్లేషా
 వాభివృద్ధికై సాహిత్యపరిచయ ప్రయత్నములు జరుగుచునే
 యున్నవి. ఆంగ్లేయ్య విద్యాలము మొట్టి ప్రతిష్ఠించ
 బడినో నీయుద్యమముల కన్నిటికి శిఖరమునెత్తికల్గును.

ఆంగ్లేయ్యవాదము.

పాక్షిక సుప్రవాదముల సురక్షించియు నూతన
 రీతుల నలవరించియు వాంఛనాద్యయముల వృద్ధి నొందించుట
 కనకాశము లభికముగా గలగలగును. దొరలనువారి యొక్క
 యు జలయొక్కయు పరస్పరసాహచర్యమున నీకార్యము
 కావలసియున్నది. మనము చేయవలసిన పరిచయ కార్యసిద్ధి
 యగువరకు జేతక దొరలనువారిని ప్రభోధించు మంద
 నలయును.

ఆర్థికస్థితి

ప్రస్తుతము భరతఖండమునందకు కలవరవెల్లు మున్నవి
 రెండువిషయములు గలవు. దేశముయొక్క యార్థికస్థితి యొ
 క్కటి. “కాల్మచట్టము” లకు కాపనము రెండవది. ఎక్కడ
 జూదినకు దుప్పికుమే గారి సుఖిక్షులు కాపరాదు. మనమండల
 ములో గోదావరి జూదలకొంద భూము లొకవిధముగా పం
 దినవి కొన్ని మెట్టులయును జూడ ఫలిందింది. కాని, మెట్టు
 తాలూకాలో సస్యములు చాలవరకు పండినవి. ఇతరజేత
 ములలో మెట్టులతోలుల పంటలు బొత్తిగా పోయినట్లు కన
 పడుచున్నది. పండించాక పండించాక నొక్కవిధముగా నే
 కలవిధముగా నున్నది అన్నియతో బాటురక్తములకు
 కలవరచ్చింది. అన్నిటికంటే నీపప్రచయకు కలవెక్కుగా
 నున్నది. పట్టణములందును, పల్లెలందును క్రొవీసినూనె
 నమ్మకంకదుల నొద్దయూగు జర ముఖ్యాకము. ఒకటి
 చరక యొకటి ప్రయము ననుటకు తేక యన్ని పరముల ప్రయ
 ముగా నేయున్నది. సామాన్యసంపాదనెల్లు ప్రయమనన్నాలో
 తెలియదు. ఈ దుస్థితికి శుభ్యకారణములు మూడు కన
 బడుచున్నవి. ఇదివరలో యుద్ధాధ్యయ చాల సరకులు
 జేతాంతరములకు బోవుట యొకటి. ఈసంకర్షణ రక్షాభా
 రముచేక పంటలు చెడిపోవుట యొకటి. సరకు లొకపోటు
 నుండి జేతాంతరములకు గొంబోవుటకు గాకలసిన పొగయూ
 డల బండ్లు తేకబోవుట యొకటి. యుద్ధము కాంతిందినది
 గావునకు బూప్యములై మనజేతముకుండి పరార్థము లింక
 ఖండముల కర్తవ్యముగాక బోవుట యొకడు. కాని, జేతము
 నుభిక్షుముగా నుండువరకు నుభిక్షిరమున కార్యకర్తములకు
 పదార్థములు భరతఖండము నిడివిగోరకుండుట్లు కానిందిం
 గారి ప్రస్తుతపదము శీఘ్రముగా నివర్తించు. ఓడలకు
 బుడ్లుకు కాలక్రమమున సమూహదలసి యున్నవి. కన్నము
 దై వాధీనము. మనవారు “సప్తరు” శ్మశుకున్నాడు. ఇంక
 కరకు నొక్కగుడియారే మే వాటివారును. ఇకనాటున్నవి.
 అనియెల్లుండునో! మొత్తముమీరక గుత్తు వక్రములేకదా!
 ఇదివస్తువులకలవేకాదు. భరమునకు భాగ్యమునకు నూడ
 కలవేరచ్చింది. యానూనూ కంటిగవెపు క్రయ విక్ర
 యములు “నోట్ల” యూనూగా జరుగవలసి యున్నది. అని
 యైనను చిల్లరనోట్లు దొరలకులేదు యానూనూ నోట్లుకు చిల్ల
 రము సమృద్ధి గానుండిగాని లోకవ్యవహారము చక్కగా
 నడవదు. ఈవిషయములలో దొరలనువారు తగినయే గాటులు
 చేయవలసి యున్నది.

కాల్మచట్టము.

“కాల్మచట్టము” మీలో ననేకులకు ప్రకల్పావ్య
 ములయి యుండును. ఈచట్టములు రెండు. రాజదోషానుమ
 నేరముల నిర్మాణముచేయు కలంపుతో దొరలనువారి
 కాపనముల నిర్బంధ నుద్యమించినారు. భారతీయు లింక
 మింకగా నందఱు రాజభక్తిగల వారేయియును ప్రోహచింత
 గలవారచ్చుటచ్చుట గొందఱున్నారనియు, వారినిజట్టి దండె
 చుటకీర్త్యులన్న కాపనములు చాలవనియు, నీకొత్త చట్టము
 లొకర్థకములనియు దొరలనువారు వాదము. రాజద్రోహం

అనంతరము వారికిని యత్నమునకును, పరిపాలన పద్ధతి చక్కగా నుండునట్టి జనల కుదయమున స్వాతంత్ర్యము కలుగజేసిన దెడల ప్రపంచముగా నీదేవుడవలెనని పోషించును, అంతటి పాపము దోషము దండించుట కిష్టము చేయును. ఇట్లు చేయుచు, ఒకటి నెల మునుపటి చట్టమును పుట్టియెడల భారతీయులందఱును రాజద్రోహులైన నున్నారని లోకములో బుట్టినారు, క్రొత్తపాట కూడ దండెనునకుండు ప్రాక్రమణకు తీసికొనినారు, తేజాభివృద్ధికి చేయవలసిన యత్నములను గూడ సీచట్టములు బాధించుననియు ప్రజావాదము, ఈ ప్రకారము రాజద్రోహులొక వత్తుమును ప్రజాద్రోహియు లొకవత్తుముననుండి భారతీయ కాకా నర్మజనభావో నీకాకముల జన్మించిరి. రాజద్రోహులు కాని యూరోపియనుల నెయ్యగుల పక్షమునఁ బ్రకాశింపఁబడుట రాజకీయలో మోరచామోరగాఁ బోరికరాజకులయిరి. ఇంతివరకు క చట్టము స్థిరపడినది. ఇంతివలె స్థిరపడెను. ఈనయములో తేజములయ నేకాభిప్రాయమై యున్నది. ఈ యభిప్రాయము దొరకనమువారి మతమునకు భిన్నము. ఈ యభిప్రాయములకు భేదమింతి కష్టమైనా నుండెను. కష్టమునకు యందలేదు. దీనివలన జనల యిష్టానుష్టములలో భిన్నము లేకయే తమ యిష్టానుష్టము కానిచేయుట దొరకనమువారు సహజమని తేలుచున్నది. ఇదియే యాచరణయనయెడల వ్యవహారము కరణముగా నుండటం కష్టము.

“ఈ కాకాము లాశక్తియులే ప్రజాగణతంత్రభావము నుపాసించుచున్న మాకుఁ దెలిసినట్లు మిఁకఁ దెలియదని దొరకనమువారనెచ్చును. అది కొంతవఱకు నిజమే కావచ్చును. కార్యనిర్వహణోపాయముల నిర్వహణకుఁ దోచినట్లెంత రలకుఁ దోచకు పోవచ్చును. అట్లయినచో నాబరపులొక గొంతభాగము స్వాతంత్ర్యమునకై చిరకాలమునుండి మొలకెట్టుచున్న జనల నెత్తిమీదఁ బెట్టుటయే దీనికి మంచి మార్గము. దీనికి దీనియేపాదము మేదియోని పన్నక యుపేక్ష చేసినయెడల నీకాకముల మూలమున పాలకుల నడుమను జనల నడుమను భేదముకలకలకు పోచ్చి వ్యవహార సరళి వివరింపక మానదు.

సత్యాగ్రహము

అనిష్టమును నీకాకము స్థిరపడకుండుటకై సామాన్యోపాయములన్నియు వినియోగించి చూచినను కార్యసిద్ధి కాలేదు గనుక సత్యాగ్రహమును సాధారణోపాయము ప్రయోగింపవలయునని మనవారు కొందఱునుచున్నారు. సత్యాగ్రహ మనగా సత్యమునందలి పట్టుదలయని, కాని, యమో ఘమయిన కట్టుదలయనిగాని చెప్పవచ్చును. ఎన్ని ప్రతిబంధకములు వచ్చినను తన మంచితమని తోచినమార్గమునఁ బ్రగ్గఱించుచు నందువలన గలుగు కష్టముల కొడఁబడుట సత్యాగ్రహము లక్షణము. ఇది పూర్వము భక్తాగ్రహమునకుఁ బ్రహ్లాదనిచే ననుష్ఠించబడినది. అతఁ ధ మిరందలు తెలిసినదే. సత్యాగ్రహము ధర్మమేయని ధర్మజ్ఞులు నిర్ణయించినారు. ప్రస్తుతస్థితిలో నిరీక్షకు యనుష్ఠించవలసినదనియు, నిదిగాక గత్యంతరము లేదనియు తేలికకార పరాయణత్వముచేతను, సచ్చరిత్రముచేతను మహాత్ముడనెంచుకొనుచున్న శ్రీ గాంధీ గారి యభిప్రాయము. సత్యాగ్రహము ధర్మమే యయినను శ్రీకృష్ణ సందర్భమున దనుష్ఠేయముగా దనియు, దానివలన తేజమున కిష్టము వాటిల్లుననియు పలువురు పెద్దలయభిప్రాయము. వీరును తేజాభిమానులు కాకపోలేదు. ఈ యభిప్రాయభేదము కొంతవర కధికారము భేదముబట్టి యున్నది. సత్యాగ్రహ ప్రక్రియనుబట్టి కందఱు యోగ్యులకారని గాంధీగారే చెప్పవచ్చును. అహింస, సత్యము, శాంతి, ధైర్యము మొదలగు గుణములు గలవారే యందుకుఁదగిన వారు. సత్యాగ్రహమునందు పురస్కరణముచేసి, తస్మాత్తాధిపత్యమునకు తయగు నాత్మబలమును పరీక్షింపఁ జేసుకొనఁదలఁచినవారు ముందుగా నందుకుఁ దగిన యధికారమును సంపాదించుటకై యత్నింపవలయును. అధికారులపాసింపచో నీయపాయము సర్వకార్యసాధక మగును. అధికారులపాసింప మంత్రములు దుర్బలము లగును.

ఆయుధ కాసనము.

ఆయుధకాసనము సమరణకావై యున్నది. ఈస్థిండియ నులును, యూరోపియనులును గాని వారు మండలాధిపతి యను జ్ఞతకు తుపాకులు మొదలగు నాయుధముల నందుకొనఁగూడదని ప్రస్తుతకాసనము. దీనివలన సమరమయినపుడుగూడ నాయుధము లందుకొనుటకు వీలులేకున్నదనియు, నీనిషేధ

ము తేలియును మాత్రమే కర్తవ్యమై తేలియును రాజభక్తిలేనివారని మూలము చున్నదనియు నీకాసనము బొత్తిగా కర్మకాలయోగమున చిరకాలమునండి, భువనాదము యున్నది. నేటికి కదిలిక పుట్టినది. ఇప్పుడయినను కాకాము రద్దుకాదు గాని తేలియును తదితరులకును గలభేదము కద్దుకు నటు. నుజీయు పిస్తోపు, టివాల్వలు మొదలగు విశేషాయుధముల నందుకొనటకు విశేషయోగ్యులగు కొందఱుమాత్రమే యనుష్ఠి యయ్యఁదగినది. అనుష్ఠన బొందుటకై చెల్లింకవలసిన కట్టుము, హెచ్చగుండు. సామాన్యాయుధములకు లై సెన్సు లివ్వటకంటె నులభముగా దొరకునట్టి యేర్పాటు చేయఁదగినది. ఈమార్గములన జన సామాన్యమునకు సదుపాయము కల్పగనో కల్పగదో యనుభవముమీదఁ గాని తెలియదు. ఇదివరకున్న జాతిభేదము తొలఁగునట సంతోషకరము. ఇదియే యందలి ముఖ్యగుణము.

ఆయుధము కాసనము.

ఆయుధ కాసనము కూడ సమరణయగునట. ఇంతివలనందొకప్పుడునకు చెందు వేల యాపాయలకంటె తక్కువరాబడి వచ్చువారికి సన్నంధియ. ఇది పలువురుకు సంతోషకరము. తొలుత కంకణరమున కందుకుఁదలఁపాదలాయము వచ్చువారికే గూడ కన్న కట్టుచుండెదవారు. ఇటీవల చేయరాపాయలకు తక్కువ యాయముమీద కన్న కట్టుగూడదని కాసింపిరి. ఈ మార్పుయిన వెంటనే యిదివర కయిదుగురు యాపాయలపై వచ్చిచ్చు వారి రాబడిపొచ్చి కేయరూపాయ లంబునది. రాబడి కొఁచి కన్నను న్యాయము తాఱుమాఱుయిది. ఇప్పుడిట్లు కాకుండుగాక.

సామాన్య విషయములలో గొప్పించినగూర్చి యుపకృతింపిరి. ఉపకృతింపవలసిన విషయము లింక సనేకము గలవు. మునుండేయునకు సంబంధించిన విశేషవిషయము లిందుమిదుగా నన్నియు నిదివరలో చర్చింపఁబడియున్నవి. ఇప్పుడు తిరిగి చర్చింపఁబడును.

తేజాభివృద్ధికి గావలసిన పనుల నిర్వయించుట మన సభకుంటి సభల ప్రయోజనము ఈ పనుల లోఁ గొన్ని పనులు చేసికొనవలసినవి. కొన్ని దొరకనమువారివలనఁ జేయించుకొనవలసినవి. దొరకనమువారివలనఁ జేయించుకొనట కూడ మనము చేయవలసిన వానిలో నంతర్భాగములే. మనము చేయవలసిన కార్యములలో లోపములేకుండఁ జేసికొన్నయెడల నందువలన మనకుత్సాహ క్రియాశక్తి లెక్కియించును. పిమ్మట మన మే కార్యము తలపెట్టినను తప్పక యగును. మన కధ్యక్ష నీయములగు విషయముల గతానుగతికముగాఁ గాక చక్కగా పరిశీలింపి నిర్ణయించుకొనవలయును. నిర్ణయించుకొన్న పిదప పట్టినపట్టు కదలక కార్యము కొనసాగు వరకు యత్నించుచుండవలయును. అపధములు, అడ్డపాదములు దీనిలో మనకు వనిలేదు. అవై “ధర్మోజయతు.”

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాల్మకమును బొందుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధముల అనుసరించుటవలననే కలుగుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలుగజేసి శరీరసౌఖ్యమును దృఢపఱచును, ఆ యుగ్యులన్ని ఇచ్చించును. ఈ పుస్తకము ఇకముగా నీయబడును. పోస్టుచార్జియు మే మే భరించి పంపెదము. వెంటనే ప్రాయశ్చిరదము. (219)

వైద్యశాస్త్ర ముచేకెంకర్ గోవిందజీ, ఆరంభనిగ్రహ కౌముదాలయం, 157, బ్రాడ్వే, మద్రాస్

విప్రేక్షా సహితమైన డా॥ పి. డి. సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా

అపరిమితపు రక్తములన జనించు వాడ్యములకుఁ బరిమళముంటి మందు. మరుపులను, మచ్చలను, గండములను తీర్చును, (పాత నెవలను అన్ని విధములకులన గలుగు చర్మ రోగములకు పోగొట్టును. (28)

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి
వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ విమృశ నిస్సంగియము, పాపమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను తీర్చును. శరీరమునందలి పాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారణమంభమును తొల్యులను పోగొట్టిరక్తమును శుభ్రపరుచును. శరీరారోగ్యమును గలుగజేయును. 16 రోజులకు మందులకు 4 ఖాస్సు బుడ్లలో అమ్ముబడును.

పొప్పైటరు.— పి. డి. సావంత్,
44. ఫననవాడి, నెం 2 బొంబాయి
Proprietor : P. D. SAVANT,
Fanarwadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

పాశ్యపు వేంకటాచలపణ్ణితులవారి ఆయుర్వేదీయ సిద్ధావధములు.

1. లక్ష్మీనిలాసరసము:—లక్షోపలక్ష పేగు గోగులు ఈ లక్ష్మీనిలాస రసములన నిరోధింపై యున్నారు. ఒక యొక లక్ష్మీనిలాస రసముగల నీసా తమయొద్ద నుండెనేని పేగుకు పశ్యోత్తమమైన సిద్ధావధము వేరొకటి లేదని తానే సంతోషముగ బల్కుగలరు. దినబ్యరము, మూతరి న్యాలక బ్యరములు, పన్నిపాతము మొదలగునవి కప్పుక గుణముగను. నీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇంచాం. (593)

2. క్షినివాన తైలం:—పేగు, గడ్డమును, సుఖము నొప్పి పొవుటకును మంచిమందు. నీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇంచాం.

3. తైక్వాన రాసనం:—నీనిన నీనించినప్పటినుండియే మూత్రమును కట్టక (కలరా) వాంతిభేది, శీతభేది, అజీర్ణ భేదులు గుణము కాగలరు. నీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇంచాం.

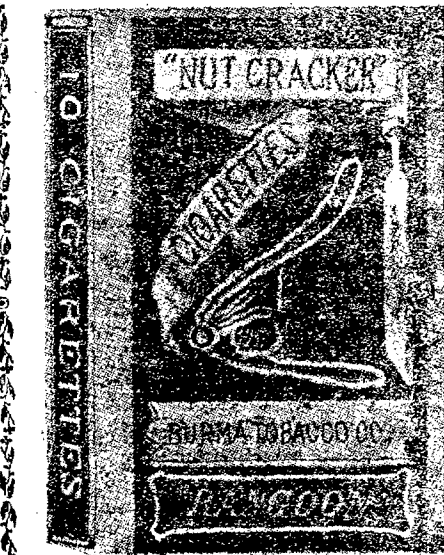
4. బాలసుఖోదము:—విడ్డలకు బలకారి; తిమ్మరి మందు. మందము, మలబద్ధము, అజీర్ణ భేది, కృశత్వము, కడు పుట్టియుండుట. ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణములు విడ్డము పుట్టిగలవారగుదురు. నీసా 1-కి 0-12-0, 5-కి 1 ఇంచాం.

5. లోకామయనార కస్తూరిమృతము:—విడ్డలకు కంటె న్ను ముడినివారికి, బాలింతలకు ఉత్తమ గుణ కారి. మందము, కడికెము, దగ్గు, అజీర్ణము, శీత వాతం, పొర్చువాయువు, మలబద్ధం, జ్వరం, తలిజ్వరము, దుర్బలము మొదలగు యింక సనేక రోగములను గుణముచేయును. (801)

260 మాత్రలు గల నీసా	0-4-0
కపాలు కర్పూర 6-కి	1-8-0
" "	12-కి 2-14-0
" "	25-కి 5-5-0

ప్రతి బోవధముతో కూడ అనువాదము తెలుగున వుండును.
శ్రీ సీతారాఘవ వైద్యశాల, మైసూరు.

బర్రాటువాకో కంపెనీవారి సిగరెట్లు
ఫిరంగి, అడక త్రి మార్కుల సిగరెట్లు అందజేచేకను ప్రఖ్యాతిచెంద బడుచున్నవి. అందరికి సుపకునట్లు వేలలు నియమించబడినవి. వేలు పదార్థములు మిశ్రమముచేసి చెఱుపబడలేదని పూచీగా చెప్పుగలము.
ప్యాకెట్లు 1-కి 10 సిగరెట్లు చొప్పున 50 ప్యాకెట్లు ఫిరంగిమార్కు మాదిరి పెట్టె 1-కి రు. 4-12-0.
అడక త్రి మార్కు గలవి రు. 3-14-0.
పాస్తేజి 0—9—0 ప్రత్యేకము.
న్యాయార్థపు ధర్మము వలె ఇతరవిషయములు తెలియ గోరువారు యీ క్రింది విలాసమునకు ప్రాయవలయును.
పోస్టుచార్జు నెం 87 } పోల్ ఏజంట్లు :
నెకంట్లైను లీవ్, } స్వామి అండుకో,
మదరాసు.